

ΧΡΟΝΙΚΑ ΙΕΡΟΝΟΤ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ 9 • ΜΑΪΟΣ 1978 • ΙΓΙΑΡ 5738

מישם יקברך ה' אליהיך ומשם יקחך
אם יהיד נדחך בקצתה השמים

«Καί εἰς τά ἔσχατα τοῦ οὐρανοῦ ἂν εἴναι ἡ διασπορά σου, ἐκεῖθεν θέλει σὲ συνάξει Κύριος ὁ Θεός σου καὶ ἐκεῖθεν θέλει σὲ λάβει». (Δευτερ. 30:4)

“Οσο κι’ δν τήν τελευταία τριακονταετία ή Ύδρυσις ένός νέου κράτους έχει γίνει κάτι τό πολύ συνηθισμένο, ή Ύδρυσις τοῦ Κράτους τοῦ Ίσραήλ δέν μπορεῖ νά ένταχθῇ σ’ αύτό τόν γενικό κανόνα.

“Οχι γιατί τό Ίσραήλ είναι κάτι τό ίδιαίτερο άπό τά ἄλλα κράτη τῆς ύφηλίου (παλιά ή νέα, προϋπάρξαντα ή νεοδημιουργηθέντα), ἄλλα γιατί τό Ίσραήλ ίδρυθη ὑστερα άπό συνεχεῖς ἀγῶνες, κόπους καί θυσίες 2.000 ἑτῶν. Γενιές ὀλόκληρες μόχθησαν καί βασανίστηκαν γι’ αύτό τό σκοπό, σ’ δλα τά γεωγραφικά μήκη καί πλάτη τοῦ πλανήτη μας.

► *Tό πρώτο, λοιπόν, ίδιαίτερο χαρακτηριστικό τοῦ Κράτους τοῦ Ίσραήλ είναι τό δτι ίδρυθη. **Ότι ύπάρχει** (παρ’ δλο δτι καί σήμερα ἀκόμη μερικοί μέ διάφορες νομικολογικές σοφιστείες θέλουν νά έξακολουθοῦν νά ἀγνοοῦν τήν ύπαρξή του!).*

► *Tό δεύτερο χαρακτηριστικό είναι δτι παρά τή διαμάχη, τόν πόλεμο, τίς ἀνωμαλίες πού δημιούργησαν οι γείτονές του **στερέωσε.***

► *Tό τρίτο χαρακτηριστικό είναι δτι δχι μόνο στερέωσε ἄλλα καί **μεγαλούργησε.** Προόδευσε σέ έπιστημονικούς, πολιτιστικούς, κοινωνικούς καί πολιτικούς τομεῖς δπου ἄλλα κράτη, μέ μακραίωνη ίστορία, πείρα καί γνώση, βρίσκονται ἀκόμη πίσω. Tό Κράτος τοῦ Ίσραήλ ἔφτιαξε πρότυπα (ᾶς μή διαφεύγη τῆς προσοχῆς δτι τά «Κιμπούτσιν» είναι ή μόνη πραγματικά γνήσια καί δρθόδοξη σοσιαλιστική ἐφαρμογή), πού ἄλλα κράτη δέν έχουν ούτε στά χαρτιά (ή στά δνειρά τους) κατορθώσει νά πλησιάσουν.*

Oι Έβραιοι δλου τοῦ κόσμου μέ δίκαιη ύπερηφάνεια παρακολουθήσαμε πάντα τήν ἀνοδική πορεία τοῦ Κράτους τοῦ Ίσραήλ. Μέ πρόσθετη ύπερηφάνεια μιά καί γιά τόν ἀντικειμενικό κριτή, δπως καί γιά τήν ἀδέκαστη ίστορία, ή Ύδρυσις, ή Θεμελίωσις καί ή ἀνάπτυξις τοῦ Κράτους τοῦ Ίσραήλ θά ἀποτελέσουν ίστορικό δίδαγμα γιά τό τί μπορεῖ νά ἐπιτύχη ἔνας λαός πού είναι ἀποφασισμένος νά ζήσῃ κι’ είναι ἐνωμένος μέ τίς ἀρχές μιᾶς θεόπνευστης θρησκείας.

Στήν πρώτη αύτή τριακονταετία στήν τριακονταετία ἐπιβιώσεως τοῦ Κράτους τοῦ Ίσραήλ (1948-1978), ἔγιναν, δπως είναι φυσικό, λάθη, ύπηρξαν ἀντίθετες ἀπόψεις. Έμεϊς οι Έβραιοι, πού ζοῦμε μακριά καί δέν είμαστε πολίτες του, μπορέσαμε νά κρίνουμε δλα αύτά τά γεγονότα περισσότερο ἀντικειμενικά καί πλατειά.

Ἐτσι σήμερα, τιμῶντες τή μνήμη, τήν προσφορά, τόν ἱερό μόχθο δλων ἔκείνων πού ἀγωνίστηκαν κι’ ἀγωνίζονται γιά τό Ίσραήλ σημειώνουμε δτι:

Δέν είμαστε ἀσυμβίβαστοι γιά δτι συμβαίνει ή κάνει τό Ίσραήλ, ἄλλα είμαστε ἀσυμβίβαστοι στήν ύπαρξι καί ἐπιβίωσι τοῦ Κράτους τοῦ Ίσραήλ.

ΚΡΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ: 30 ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΟΟΔΟΥ

‘Απ’ τῆς Αἰγύπτου τήν ἔρημο ξε-
κινᾶ
κί’ ἀπ’ τήν τρανή Βαβυλώνα
πέρνα ἡ σειρά

Διαρκής, ἡ ἀνανεουμένη, ἡ πάν-
τα πλήρης,
συστρεφομένη, ἡ διαρκῶς τρε-
φομένη
μέ καινούργιους καῦμούς·
προσφορά μυστική,
ἀνεξήγητη τόση πιμωρία καί
συμφορά.

Πέρνα ἡ χωριστά λευκή τῶν
‘Εβραίων φυλή
μέ τήν ἴδιαίτερη, δική τῆς ὑπε-
ρηφάνεια,
μέ τή δική της ὁδυνηρή συντρι-
βή,
μοίρα ἐπίμονη, μοίρα ἐπίμονῆς
στή φυλή πού ἀρνιέται τήν ξένη
συμμετοχή.

Πέρνα ἡ σειρά τῶν ἀνθρώπων
μαρτυρική,
συμπαγής, στούς καιρούς μέσα
τούς συνεχεῖς,
στούς αἰῶνες ἀνάμεσα σημάδι
ὑπομονῆς,
ἄλλου εἴδους ὑποταγῆς, συγκέν-
τρωσης
στῆς φυλῆς τά δεινά, τά πεπρω-
μένα,
τά σημάδια, γνωρίσματα χωρι-
στά,
χωρισμένα χαρίσματα ἡ ψεγά-
δια.

«ἐβάδιζον δίχως δυναμεῖς ἔμ-
προσθεν τοῦ διώκοντος»

Πέρνα ἡ σειρά ἀπ’ τούς δρόμους
τῆς πόλης Θεσσαλονίκης τώρα
κί’ ἔχει μέσα πρόσωπα, πρόσω-
πα,
«τά νήπια αὐτῆς ἐπορεύθησαν
εἰς αἰχμαλωσίαν ἔμπροσθεν τοῦ
ἔχθροῦ»

παιδιά μικρά, πού κρατοῦν μι-
κρούς σάκκους
στά χέρια, στά πόδια φοροῦν
μικρά, ψηλά ὑποδημάτα,
γιά τούς ἄγνωστους μακρινούς
δρόμους,
τῆς φοβερῆς ἄγνωστης δυστυ-
χίας.

«παιδία ἔζήτησαν ἅρτον
καὶ δέν ὑπάρχει ὁ κόπτων αὐτά»

«ἡ γλῶσσα τοῦ θηλάζοντος
έκολλήθη εἰς τὸν οὐρανόσκον
αὐτοῦ ὑπό τῆς δίψης».

ΙΣΡΑΗΛ

«Καὶ γένομαι αὐτός
πού θά ἤθελα
πάντα νά μείνω τῶν
‘Εβραίων.
Τῶν Ἱερῶν ‘Εβραίων ὁ
υίός»

Καβάφης

«Τό παιδίον καὶ ὁ γέρων
κείτεται κατά γῆς ἐν τοῖς ὁδοῖς».

“Ἐχει ἡ σειρά γέροντας μέ τά
βλέμματα
μακρινά, στραμμένα πρός τήν
ἀρχή
τῆς διαρκοῦς ἔξορίας, ἔχει νέες,
ώραιες γυναικες μέ βλέμματα
σκοτεινά
ἀπ’ τήν ἀποτρόπαια τρομάρα,

«έταπείνωσαν τάς γυναικας εἰς
Σιών
τάς παρθένους ἐν ταῖς πόλεσιν
Ἰούδα».

«Αἱ παρθένοι καὶ νεανίσκοι μου
ἐπορεύθησαν εἰς αἰχμαλωσίαν».

νέους μέ τσακισμένους αύχένες
καὶ χαμηλά τά κεφάλια σάν θερι-
σμένα,
χτυπημένα καὶ πατωμένα πρό-
σωπα,
ἀπό ὕβρεις ἄγνωριστα καὶ προσ-
βολές,
ξεσκισμένα ἀπό ντροπές, ταπει-
νωμένα
ἀπό ἀδικίες ἀνήκουστες καὶ χαι-
ρέκακες.

«Ἀκαταπαύστως κλαίει τήν νύ-
κτα
καὶ τά δάκρυα κατεβαίνουσιν ἐπί^{τάς οιγόνας αὐτῆς»}

Πέρνα ἡ σειρά τῆς φοβερῆς
μαρτυρίας,
τῆς μάρτυρεμένης φυλῆς καὶ
θαρρεῖς,
πώς ἀπ’ ἀρχῆς βλέπεις τόν κατα-
τρεγμό,
τήν προσταγὴ τῆς φωνῆς ἀκοῦς,
πού ἀκούστηκε σ’ δλα τά μέρη
τῆς γῆς,
κί’ ἔκείνης πού βόγγηξε πνιχτά

καὶ δυνατά,
στ’ ἀστειρευτα .ῶν ‘Εβραίων
σπλάχνα.
Τῆς φωνῆς πού ἀκούστηκε στή
Ραμά
νά Θρηνεῖ, νά παρακαλεῖ
καὶ μέ τή μάνα τῶν Μακκαβαίων
νά δρμηνεύει,
πού λαλεῖ κί’ ἀντηχεῖ ἀκόμα κί’
τῶν ιερῶν ‘Εβραίων ἀμετάλλαγη
δύναμη.

«Ρύακας ὑδάτων καταβιβάζει ὁ
δόφθαλμός μου
διά τόν συντριμμόν τοῦ λαοῦ
μου».

Τῶν σωμάτων πού καίονταν ἡ δ-
σμή...
Παντοῦ τήν αἰσθάνονται,
ὅσοι ἀπόμειναν,
ὅσοι ἐπέστρεψαν
ὅσοι δέ λησμονοῦν,
δέν μποροῦν νά λησμονήσουν
τήν πείνα
«ἔδωσαν τά ἐπιθυμητά αὐτῶν
ἀγκί τροφῆς...».

«τό δέρμα αὐτῶν ἐκολλήθη ἐπί^{των δστῶν αύτῶν}
ἔμαράνθη ὡς
ξύλον»

«τό δέρμα ἡμῶν ἡμαυρώθη ὡς
κλίβανος
ἀπό τῆς καύσεως τῆς πείνης».

τήν ἔξουθένωση τῶν σωμάτων,
τήν ταπείνωση τῶν ψυχῶν,
ἀπό τήν φριχτήν ἀνάγκη,
«θέλει δώσει τήν σιαγόνα τόν
ραπίζοντα αὐτόν θέλει χορτα-
σθεῖ ἀπό ἀγειδισμοῦ»

τήν διαπόμπευση,
τήν ἔκμηδένιση,
τήν ἀποκτήνωση,
τήν φριχτή καταστροφή
ἀπ’ τ’ ὡραῖο ἀνθρώπινο σῶμα
πού δέν ἀφέθηκε μονάχο του νά
πεθάνει
καὶ νά λιπάνει τή γῆ.
Πού ἡ ψυχή του βιαστήκε
καὶ κανένας δέ σεβάστηκε τό
θάνατό του.
Τοῦ Ἰσραήλ ἡ φυλή μέ τήν σιω-
πηλήν ἀντοχή,
ἄκαμπτη μυστική δύναμη, ἀπαν-
τοχή
ὑπάρχει καρτερική καὶ ἀνένδοτη
ΖΩΗ ΚΑΡΕΛΛΗ
Σ.Σ. Τά ἐντός εἰσαγωγικῶν είναι ἀπό^{την}
τούς «Θρήνους» τοῦ προφήτου Ἰερε-
μία.

’Ισραήλ:

ΕΝΑ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

‘Ο ιδιόρυθμος σοσιαλισμός τῶν «Κιμπούτς» καί ή διαρκής προστασία τοῦ Σιωνισμοῦ

Τριάντα χρόνια, ᔁχουν περάσει άπό τήν ήμέρα πού τό κράτος τοῦ ’Ισραήλ γεννήθηκε στόν ΟΗΕ. Τό νέο αύτό κράτος, ᔁχει εκταση 7.992 μίλια, καί πληθυσμό 3.390.000. Άπο αύτούς τά 85% είναι ’Ισραηλίτες καί 7% Μουσουλμάνοι. Ό πληθυσμός του άναλογει σέ 424 κατοίκους κατά χιλιόμετρο καί ᔁχει πρωτεύουσα τήν ’Ιερουσαλήμ. Κυριότερες πόλεις είναι τό Τέλ Άβίβ μέ 367.000 κατοίκους καί ή Χάϊφα μέ 128 χιλιάδες.

♦ Πίσω άπό τούς στεγνούς αύτούς γεωγραφικούς δρους, κρύβεται ᔁνας άγώνας πού κράτησε χρόνια.

Στήν περιοχή αύτή, πρίν πολλά χρόνια, είχε έγκατασταθει καί πάλιν ή πρωτεύουσα τῶν ’Εβραίων. Ή ίστορία, άναφέρει: Τό 1.300 π.χ. ύπο τήν άρχηγία τοῦ Μωϋσέως καί τοῦ ’Ααρών, οι ’Εβραϊοι φεύγοντας άπο τήν Αἴγυπτο, κατευθύνθηκαν μέσω τῆς Έρήμου τοῦ Σινᾶ, πρός τήν Γῆν τῆς Έπαγγελίας. Αύτήν κατέκτησε άργότερα δέ έβραϊκός πληθυσμός καί δέ Δαυίδ κατέλαβε τήν ’Ιερουσαλήμ καί τήν έκαμε πρωτεύουσα.

♦ Γιά νά φτάσουν οι ’Ισραηλίτες νά ίδρυσουν τό κράτος τους, πέρασαν άπό διωγμούς πού ᔁχουν μείνει σταθμοί άγριότητος στήν ίστορία. Δύο έξεγέρσεις τῶν ’Ιουδαίων κατά τῶν Ρωμαίων τό 64 μ.Χ. καί τό 130 - 135 έπι ’Άδριανοῦ, προκάλεσαν τήν καταστροφή τῆς ’Ιερουσαλήμ καί τή διασπορά τῶν ’Ιουδαίων σέ δλες τίς χῶρες τῆς Εύρωπης δπου έγκαταστάθηκαν Κοινότητες.

♦ Άπο τότε, ή ίστορία άναφέρει μιά νέα φάση τῆς ζωῆς τους: ’Επιδοθέντες στό έμπόριο καί στίς Τραπεζικές έργασίες, ίδιως στό δανεισμό χρημάτων μέ βαρύ τόκο, πού άπαγρευε στούς χριστιανούς ή ’Έκκλησία, προκάλεσαν τό μίσος τῶν χριστιανῶν καί γεννήθηκε δέ άντισημιτισμός πού έφερε μεγάλους διωγμούς έναντίον τους...

♦ Άπο αύτή τή φάση τῆς ’Ισραηλινῆς ίστορίας, μποροῦμε νά ποῦμε δτι γεννήθηκε τό ’Ισραήλ: ’Ο σιωνισμός, έμπρός σ’ αύτήν τήν άγρια δίωξη πού είχε άρχισει έναντίον του στήν Εύρωπη καί σέ δλον τόν κόσμο, σκέφθηκε δτι θά ήταν μία λύση νά ίδρυθει μιά ’Έβραϊκή ’Εστία έκει δπου γεννήθηκε τό ’Ισραήλ, στά παλιά χρόνια, στήν Παλαιστίνη. Τήν κίνηση αύτή, ύποστηριξαν πολλοί πλούσιοι ’Εβραϊοι σκορπισμένοι

‘Ο Δαυίδ Μπέν Γκουριόν διαβάζει τήν διακήρυξη τῆς Άνεξαρτησίας τοῦ ’Ισραήλ.

σέ δλον τόν κόσμο. Τεράστια ποσά δόθηκαν κρυφά άπό πάμπλουτους ’Εβραίους γιά νά ένισχύσουν τήν ίδεα τῆς πατρίδας στήν Παλαιστίνη.

’Η μεγάλη έπιτυχία τῶν πλούσιων ’Εβραίων ήταν νά πετύχουν τήν άπόσπαση ύποσχέσεως άπό τήν Αγγλία δτι θά βοηθοῦσε στήν ίδρυση τοῦ κράτους αύτοῦ. Τότε, 2.11.1917, έγινε ή περίφημη δήλωση Μπάλφουρ. Τότε δμως, ξασηκώθηκαν οι ”Αραβες καί έφεραν μεγάλη άντιδραση. Άλλα ή κήρυξη τοῦ πολέμου, σταμάτησε τήν συζήτηση καί τήν δλη κίνηση. Οι διωγμοί τοῦ Χίτλερ έφεραν τό ζήτημα πάλι στήν έπιφάνεια. Οι ’Εβραϊοι έλεγαν:

— ’Αφοῦ μᾶς καταδιώκει δλος δέ κόσμος δέν έχει άλλη λύση τό θέμα μας παρά νά ίδρυσουμε τό κράτος μας. ”Οταν αύτό άναγνωρίσθηκε άπό τόν ΟΗΕ, ήταν ένα κράτος πού περιελάμβανε σημαντικό μέρος τῆς Δυτικῆς τοῦ ’Ιορδάνη Παλαιστίνης, καί συνόρευε πρός Β. μέ τόν Λίβανο καί τή Συρία, πρός Α. μέ τήν Ιορδανία καί πρός Ν. μέ τήν Σαουδική Αραβία καί τό Ασιατικό τμῆμα τῆς Αίγυπτου καί πρός Δ. μέ τή Μεσόγειο.

♦ Άπο τό 1948, μέχρι τό 1973 τό ’Ισραήλ άναγκασθηκε πολλές φορές νά πολεμήσει έναντίον τῶν Άραβων καί στούς πολέμους αύτούς πάντα βγήκε μέ έδαφικά κέρδη τά δποια τώρα, άναγκάζεται νά έπι-

στρέψει γιά νά μπορεῖ νά κλείσει μιά είρήνη μέ τους "Αραβες".

Τό Ισραήλ προσπάθησε νά πρωτοτυπήσει στήν οίκονομική του δργάνωση. "Ιδρυσε τά Κιμπούτς πού έβραικά σημαίνει «Ομάδες» καί ίδρυθηκαν αύτά γιά πειραματικούς σκοπούς. Άποτελοῦν ένα άπό τους κυριότερους θεσμούς τής άγροτικής οίκονομίας. Στά κιμπούτς δέν ύπάρχει χρηματική άμοιβή. "Όλα τά άγαθά είναι κοινά. Σέ άνταλλαγμα γι' αύτήν τήν έργασία, πού προσφέρουν τά μέλη τού κιμπούτς έχουν τροφή, στέγη καί είδη ένδυσεως.

Κάθε άτομο μπορεῖ νά καταφύγει στά κιμπούτς. Δέν τόν ρωτοῦν τόν προσερχόμενο, τί πιστεύει, σέ ποια παράταξη άνήκει καί άπό ποῦ έρχεται. 'Άλλα όπως έλεύθερα έρχεται, έτσι έλεύθερα μπορεῖ καί νά φύγει. Τά κιμπούτς είναι καί είδος δχυρών δηλού ξέρουν νά μεταχειρίζονται τά δπλα καί δταν στούς πολέμους αύτούς, πού έγιναν άπό τό 1948 δόθηκαν συνθήματα συναγερμού, τά μέλη τῶν κιμπούτς βρέθηκαν πανέτοιμα έντός δλίγων λεπτῶν γιά νά πάρουν μέρος στή μάχη κατά τῶν 'Αράβων. 'Η έκπαίδευση γίνεται στά κιμπούτς μέ ίδιαίτερη προσοχή στό άθλητισμό καί στήν χειρονακτική έργασία. Ταυτόχρονα δημως, καλλιεργεῖται ή κλίση στά Γράμματα καί στή Μουσική.

♦ Ό πληθυσμός τού Ισραήλ δταν ίδρυθηκε τό κράτος, ήταν μόνο 770.000 καί τώρα έχει φθάσει τά 4 έκατομμύρια σχεδόν. "Ερχονται διαρκώς μετανάστες άπό τήν Εύρωπη καί τίς άραβικές χώρες. Σήμερα γίνεται προσπάθεια νά μιλιέται στό κράτος ή 'Έβραική καί έχουν ίδρυθεῖ 26 μεγάλες πόλεις, έκτος άπό τά μικρά χωριά...

'Η τεχνολογία στό Ισραήλ έχει προχωρήσει καταπληκτικά. Τό άρδευτικό σύστημα έχει άναπτυχθεῖ κατά τρόπο ώστε πολλά άλλα κράτη νά στέλνουν έκει τεχνικούς τους, γιά νά δοῦν τό σύστημά τους καί νά τό άντιγράψουν.

Στήν έξαγωγή οι Ισραηλινοί έχουν μιά σημαντική θέση. 'Εξάγουν κονσέρβες, χυμούς καί αύγα. Τό έμποριο τού Ισραήλ δλοένα είσχωρεΐ καί περισσότερο στόν κόσμο. "Οταν πρωτοϊδρύθηκε τό κράτος, έλάχιστα άλλα κράτη τό άναγνώρισαν. Οι Ισραηλινοί ήταν άπομονωμένοι καί άσφυκτιούσαν. Τώρα πάνω άπό έκατό κράτη τούς έχουν άναγνωρίσει καί δλοένα άπλωνται καί περισσότερο.

* * *

"Άρμεγμα προβάτων στό Κιμπούτς Σαρίντ.

ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΙΣΡΑΗΛ (Έντυπώσεις άπό μιά έπισκεψι)

Μεταφέρουμε άπό τό Δελτίο τού Ροταριανού 'Ομίλου Κομοτηνής τήν παρακάτω περίληψι τής δημιλίας τού κ. Δημ. Διαμαντόπουλου, πού έγινε στή συνεστίασι τής 1.12.1977. Τή μεταφέρουμε ένδεικτικά γιατί είναι μιά φωνή άνεπηρέαστη άπό άδυναμίες φυλετικές, κομματικές ή συμφεροντολογικές:

«Στίς άρχές 'Οκτωβρίου δ 'Οργανισμός Βάμβακος έστειλε μιά άποστολή στό Ισραήλ μέ στελέχη του καί προοδευτικούς καλλιεργητές γιά νά έπισκεφθούν διάφορες γεωργικές περιοχές του πού παρουσιάζουν ίδιαίτερο γεωργικό ένδιαφέρον. Στήν άποστολή αύτή είχα καί έγώ τήν εύτυχία νά συμμετέχω καί μοῦ δόθηκε ή εύκαιρια νά δω άπό κοντά τά συστήματα πού έφαρμόζονται σήμερα στό Ισραήλ έπάνω στή βαμβακοκαλλιέργεια καί γενικά νά μελετήσουμε τίς νέες δομές τής γεωργίας τού Ισραήλ.

Τά ένδιαφέροντα τού Ισραήλ είναι πολλά καί δχρόνος μιᾶς δημιλίας τόσο λίγος, πού δέν έναι δυνατό νά δώσω ούτε τή φυσιογνωμία, ούτε τό δυναμισμό αύτού τού μαζικά δραστηρίου λαοῦ. "Ετσι θά προσπαθήσω μέ κομματιαστές είκόνες νά σᾶς δώσω μιά γεύση άπό τήν πρόδο καί τήν δυναμική γεωργική άναπτυξη αύτού τού τόπου.

"Όλοι μας άπό τήν γεωγραφία γνωρίζουμε δτι τό Ισραήλ βρίσκεται στήν άνατολική άκτή τής Μεσογείου καί μέ τήν στενή έδαφική του λωρίδα άποτελεῖ τόν σύνδεσμο μεταξύ 'Ασσίας καί 'Αφρικής.

Τό Ισραήλ, τόσο στή σύγχρονη Ιστορία δσο καί στήν Βιβλική έποχή, έπαιξε ένα συγκριτικά δυσανάλογο μέ τήν έκταση καί τόν πληθυσμό του ρόλο. Δέν θά ήθελα νά έπεκταθώ στήν βιβλική Ιστορία τού Ισραήλ πού έναι σέ δλους γνωστή, ούτε στήν κρίσημη σημερινή Ιστορία του, πού κάθε τόσο βάφεται άπό ποταμούς αίματος μέ τούς άλλεπάλληλους πολέμους του μέ τό σύνοικο στήν περιοχή 'Αραβικό Έθνος. Μόνο θά ήθελα νά εύχηθούμε δλοι μαζί νά έρθει γρήγορα ή ήμέρα πού δ 'Έβραικός καί 'Αραβικός λαός θά λύσουν είρηνικά τίς διαφορές τους καί σ' αύτό τό χώρο, πού δ θεάνθρωπος δίδαξε τήν άγαπη καί τήν άνοχη, νά έπικρατήσει Είρηνη.

Στά πλαίσια τής περιοδείας μας στό Ισραήλ έπισκεφθήκαμε τούς "Αγιους τόπους, περπατήσαμε στά βήματα πού περπάτησε πρίν δύο χιλιάδες χρόνια δ Χριστός καί ζωντανέψαμε τίς μνήμες μας άπό τά "Αγια Πάθη.

Στό δεύτερο μέρος τής περιοδείας μας πού ήταν καί τό άντικείμενο τής άποστολής μας, έπισκεφθήκαμε τίς σημαντικότερες βαμβακοκαλλιέργικές περιοχές

τοῦ Ἰσραήλ, ξεναγηθήκαμε στίς ἀνεπτυγμένες συναιτεριστικές γεωργικές βιομηχανίες τους καί μελετήσαμε τίς μεθόδους παραγωγῆς πού ἐφάρμοζαν.

Πάντως αύτό πού μᾶς ἐντυπωσίασε ἦταν ἡ μεθοδικότητα, ἡ ὁργάνωση καί ἡ ἔφευρετικότητα τῶν Ἰσραηλινῶν σέ δλους τούς τομεῖς τῆς δραστηριότητάς τους. Ὁ ἴδιομορφος σοσιαλισμός πού ἐφαρμόζουν στά μέσα παραγωγῆς, πού εἶναι δύσκολο νά μεταφυτευθεῖ σέ ἄλλες χῶρες, ἡ ὁργάνωση τῶν ἀγροτῶν σέ Μωσαβίν καί Κιμπουσίν, πού ἀπό ἐποικιστικοί τόποι ἔξελίχθηκαν σέ ἴδιομορφους συναιτερισμούς, μαζί μέ τό ὁργανωτικό πνεῦμα καί τό ύψηλο μορφωτικό τους ἐπίπεδο, ἔφεραν τήν πρόδοδο αὐτή στή Γεωργία τους καί κατάφεραν ἔνα φτωχό τόπο νά τόν κάνουν πλούσιο. Σύγχρονα δμως κατάφεραν νά γίνουν ἐπιστητικά ἀνεξάρτητοι μέ σημαντικά περιθώρια ἔξαγωγῆς γεωργικῶν προϊόντων.

Τέλος, ἡ θαυμαστή διαχείρηση τοῦ περιορισμένου ὑδατικοῦ τους πλούτου καί ἡ σωστή ἀξιοποίηση κάθε σταγόνας νεροῦ βοήθησαν ὥστε ἔκτασεις, πού πρίν λίγες δεκαετίες ἦταν ἔρημοι, νά γίνουν σήμερα παραδεισένιοι κῆποι.

Οι ἐμπειρίες μας ἀπό τό Ἰσραήλ καί τούς ἀνθρώπους του εἶναι πολλές καί θά ἔχουμε τήν εύκαιρια στή διαλογική συζήτηση πού θά ἀκολουθήσει νά σᾶς τίς δώσουμε. Οι πιό δυνατές μνῆμες μας ἀπό αὐτό τό ταξίδι εἶναι τό φιλόξενο πνεῦμα τῶν Ἰσραηλινῶν, ἡ φιλική τους διάθεση σέ κάθε καλοπραίρετο ξένο καί ἡ μεγάλη ἀγάπη γιά τήν πατρίδα τους. Μέ δλα αὐτά πού σᾶς εἴπα δέν θέλω νά πιστέψετε ὅτι τό Ἰσραήλ εἶναι ἔνας παράδεισος. Τό Ἰσραήλ σάν λαός καί χώρα ἔχει τίς ἀδυναμίες τους πού δφείλονται κατά μεγάλο μέρος στά προβλήματα πού δημιουργεῖ δ ἀγῶνας τους γιά ἐπιβίωση. Ἡ μεγάλη θέληση δμως τόσο τῶν ὑπευθύνων δσο καί τοῦ ἀνωνύμου λαοῦ γιά ἐπιβίωση σ' αὐτήν τήν πατρίδα, ἀσχετα γιά τίς θυσίες πού θά ἀπαιτηθοῦν, θά φέρει καλές ήμέρες. "Αν δέ ἔρθει σ' αὐτόν τόπο καί ἡ είρηνη, ἡ εύημερία καί ἡ εύτυχία τοῦ λαοῦ του θά εἶναι παράδειγμα γιά πολλές ἀκόμα καί προηγμένες χῶρες».

Καταποιητικά στοιχεῖα γιά τά «Χρονικά» τοῦ Κ.Ι.Σ.

- ♦ Τά ἐνυπόγραφα ἄρθρα δεσμεύουν μόνο τόν συγγραφέα, τίς δικόψεις τοῦ δποίου ἀπηχοῦν.
- ♦ Η γλῶσσα τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἐλεύθερη, ἀνάλογα μέ τήν προτίμηση τοῦ συγγραφέως τοῦ κάθε κεφένον.
- ♦ Τά «Χρονικά» τοῦ Κ.Ι.Σ. κυκλοφοροῦν στίς 16 κάθε μηνός. Η δλη γιά δημοσίευση πρέπει νά στέλνεται στά Γραφεῖα τοῦ Κ.Ι.Σ. μέχρι τίς 30 τοῦ προηγουμένου μηνός.
- ♦ Ἐπιτρέπεται ἐλεύθερα ἡ ἀναδημοσίευση τῶν ἀρθρων, ἀρκεῖ νά ἀναφέρεται ἡ πηγή.
- ♦ Η Ἐπιτροπή Τύπου τοῦ Κ.Ι.Σ. ἔχει τήν εὐχέρεια ἐπιλογῆς τῶν ἀποστελλομένων συνεργασιῶν. Χειρόγραφα ἡ φωτογραφίες δέν ἐπιστρέφονται.

Δραστηριότητες καί πρωτοβουλίες τῶν 'Ελλήνων 'Εβραίων στό Ἰσραήλ

Οι ἐλληνικῆς καταγωγῆς Εβραῖοι τοῦ Ἰσραήλ δείχνουν μεγάλη δραστηριότητα καί ἀναλαμβάνουν πολλές πρωτοβουλίες θεωρώντας καθῆκον τους νά διατηρήσουν καί νά μεταδώσουν στίς μελλοντικές γενιές τήν πνευματική παράδοση καί κουλτούρα τῶν προγόνων μας, μέ τήν πεποίθηση ὅτι ἔτσι συμβάλλουν στό νά δημιουργηθεῖ στό Ἰσραήλ καί σ' ὅλο τόν κόσμο αὐτή ἡ πλουραλιστική ἔβραική κοινωνία πού θά ἀπολαμβάνει τίς προσφορές ἀπό ὅλες τίς κουλτούρες τῶν Εβραίων τῆς διασπορᾶς.

Μερικές ἀπό τίς δραστηρείότητες καί πρωτοβουλίες:

- Στό Πανεπιστήμιο τοῦ Τέλ - Αβίβ λειτουργεῖ, ἐδῶ καί 3 χρόνια, ἔδρα 'Ιστορίας καί Πολιτισμοῦ τῶν 'Εβραίων τῆς 'Ελλάδος. Ἡ πανεπιστημιακή αὐτή ἔδρα δημιουργήθηκε μέ τήν πρωτοβουλία καί τήν οἰκονομική συμπαράσταση τῶν 'Ελλήνων 'Εβραίων τοῦ Ἰσραήλ καί τῶν 'Εβραίων τῆς Διασπορᾶς, ἐλληνικῆς καταγωγῆς. "Ηδη, ἀντιμετωπίζεται ἡ δημιουργία στό Πανεπιστήμιο 'Αθηνῶν μιᾶς ἔδρας παράλληλης μ' αύτή τοῦ Πανεπιστημίου Τέλ - Αβίβ.
- Κάθε χρόνο δίνονται ὑποτροφίες σπουδῶν, πού ἔχουν διατεθεῖ ἀπό διάφορους ὄργανισμούς καί ἀτομα, 'Εβραίους τῆς 'Ελλάδος στό Ἰσραήλ. Μεταξύ τῶν ὑποτροφιῶν πού χορηγήθηκαν ἔφέτος, πέντε δόθηκαν σέ σπουδαστές γιά νάρθουν τίς καλοκαιρινές διακοπές στήν 'Ελλάδα.
- Τό 'Ινστιτοῦ Ben Zvi τῆς 'Ιερουσαλήμ, πού ἀσχολεῖται μέ ἔρευνες πάνω στίς 'Ισραηλιτικές Κοινότητες τῆς 'Ανατολῆς, μόλις ἔξέδωσε, μέ τήν ὑποστήριξη τῶν 'Ελλήνων 'Εβραίων στό Ἰσραήλ, τούς δύο πρώτους τόμους μιᾶς σειρᾶς 5 τόμων, ἀφιερωμένων στήν ιστορία τῶν 'Εβραϊκῶν Κοινοτήτων τῆς 'Ελλάδος. "Ολη ἡ σειρά θά συμπληρωθεῖ σέ μερικούς μῆνες. Ἡ ἔκδοση εἶναι στά ἔβραικά, ὑπάρχει δμως στά ἀγγλικά περίληψη τῶν θεμάτων πού ἀναφέρονται. Τό ΚΙΣ προαγόρασε 10 πλήρεις σειρές, μέ σκοπό νά προσφέρει μερικές σέ πανεπιστημιακούς ἐλληνικούς ὄργανισμούς.
- Ἐπανεκδίουν τό βιβλίο τοῦ ἀείμνηστου Ζοζέφ Ούζιέλ «Ο Λευκός Πύργος», πού ἀποτελεῖ ἔνα μνημεῖο στή ζωή τῶν 'Εβραίων τῆς Θεσσαλονίκης πρίν τόν πόλεμο.
- Μέ τήν συνεργασία τοῦ Πανεπιστημίου Bar Ilan μελετοῦν τήν ἐπανέκδοση συλλογῆς ἄρθρων πάνω στήν ιστορία τῶν Κοινοτήτων τῆς 'Ελλάδος. Προετοιμάζουν δέ μιά πραγματεία γιά τήν ἔξήγηση τοῦ Ταλμούδ ἀπό τούς Ραββίνους τῆς 'Ελλάδος τόν 16ο αἰώνα.
- Ἐκτός ἀπό τίς ἐνέργειες αὐτές πάνω στόν πνευματικό - μορφωτικό τομέα, οι "Ελληνες Εβραῖοι τοῦ Ἰσραήλ πάντα διοργανώνουν ἐκδηλώσεις πολιτιστικοῦ περιεχομένου,

Ιουδαικά Θέματα

«ΥΨΩΣΟΝ ΣΗΜΑΙΑΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΑΡΘΟΙΣΙΝ ΤΩΝ ΕΞ ΗΜΩΝ ΔΙΕΣΠΑΡΜΕΝΩΝ...»

Έφέτος τό Κράτος τού Ισραήλ γιορτάζει τήν 30ή έπετειο τής ιδρύσεώς του. Ταυτόχρονα, όμως, κρούβει μέσα του μιά πανάρχαια, άρχαια ίστορία 4.000 χρόνων. Έμεις, οι Εβραϊοί δλου τού κόσμου είμαστε έξισου ένημεροι, τόσο περί τής νεότητος τού Κράτους, δσο και περί τής προχωρημένης ήλικίας του! Και τά δυστικά αύτά σημεία είναι γιά μᾶς έξισου πραγματικά, αύθεντικά, και καμμία άντίφαση δέν ύπαρχει μεταξύ τους. Αίσθανόμαστε ύπερηφάνεια και σάν άπόγονοι τῶν βιβλικῶν Προφητῶν και γιά τά έπιτεύγματα τού Ισραήλ, σέ αύτή τήν τόσο σύντομη περίοδο τῶν τριών τελευταίων δεκαετηρίδων. Στό σύγχρονο Κράτος τού Ισραήλ βλέπουμε πόσο άκατάλυτα ένώνονται τό «παλιό» και τό «νέο», άπό τή σύνδεση τῶν διποίων πηγάζει και μορφοποιεῖται ή σημερινή πραγματικότητα.

Ίσως, αύτή ή ύπέροχη συνάντηση και άναμιξη τού «παλιού» και τού «νέου» νά έπηρέασε τόν Ουίνστων Τσώρτσιλ δταν τό 1948 χαιρέτησε τήν έγκαθίδρυση τού σύγχρονου άνεξάρτητου Εβραϊκού Κράτους σάν τό σημαντικώτερο γεγονός τού 20ού αιώνος. Τούτο δέ παρόλον δτι διεδραμάτισε πρωτεύοντα ρόλο κατά τούς δυό μεγαλύτερους (και τραγικώτερους) πολέμους πού γνώρισε ποτέ ή άνθρωπότητα. Κάτι παρόμοιο θά πρέπει έπισης, νά διαισθάνθηκε και δ Γάλλος συγγραφέας Jean Lortéguy δταν διακήρυξε δτι τό Ισραήλ άποτελεῖ τήν ώραιότερη περιπέτεια δλων τῶν έποχῶν.

Τό Κράτος τού Ισραήλ μπορεῖ νά άποτελεῖ τό δημιούργημα τῶν σκαπανέων και τῶν πρωτοπόρων ίδεολόγων ένός συγχρόνου πολιτικού κινήματος, τού Σιωνισμού, πλήν, όμως, ή ζωογόνος έκείνη δύναμη πού τούς ένέπνευσε και τούς καθοδήγησε στήν πραγματοποίηση αύτοῦ τού κατορθώματος ήταν τά πανάρχαια ίδανικά τού Εβραϊκού λαοῦ και τού Ιουδαι-

σμοῦ. Ό διακαής θρησκευτικός πόθος τῶν Εβραίων γιά τήν έπιστροφή στήν πατρώα γῆ, πρόσφερε τό άπαραίτητο έκείνο ύπόβαθρο γιά τήν άνθιση και τήν υλοποίηση τοῦ δράματος τοῦ "Ερτσελ".

Ή έπιθυμία τοῦ Εβραϊκού λαοῦ γιά τήν έπιστροφή στή χώρα του είναι τόσο παλιά δσο και ή έξορία του, ή Διασπορά του, πού άρχισε μέ τήν καταστροφή τοῦ Α' Ναοῦ άπό τό Ναβουχοδονόσορα τό 585 π.Χ. και, ή δποία γενικεύθηκε μετά τήν καταστροφή τοῦ Β' Ναοῦ άπό τούς Ρωμαίους, τό 70 μ.Χ.

«Ἐπί τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος, ἐκεῖ καθήσαμεν και ἐκλαύσαμεν, δτε ἐνεθυμήθημεν τήν Σιών... Έάν σέ λησμονήσω, Ἱερουσαλήμ, ἀς λησμονήσῃ ή δεξά μου! Ἄς κολληθῇ ή γλῶσσα μου εἰς τόν οὐρανίσκον μου, έάν δέν σέ ἐνθυμοῦμαι· έάν δέν προτάξω τήν Ἱερουσαλήμ εἰς τήν ἀρχήν τῆς εύφροσύνης μου!»

(Ψαλμ. 137. 1, 5 - 6).

Αύτή ή πανάρχαια διακήρυξη τῶν έξορίστων Εβραίων τής Βαβυλωνίας άντιπροσωπεύει και έκφραζει τούς άκατάλυτους δεσμούς τοῦ Εβραϊκού λαοῦ μέ τή γενέτειρά του. "Οπου κι ἀν πηγαν, δποι κι ἀν περπάτησαν τό δραμα τής Σιών τούς συνόδευε και ή άναμνηση τής Ιερουσαλήμ τούς δπλισε μέ τήν άπαιτούμενη ύπομονή γιά τήν προσμονή τής έπιστροφῆς.

Σέ κάποιο Μιντράς διαβάζουμε πώς τήν ήμέρα πού καταστράφηκε τό Μπέτ - Άμικντας (Ναός) γεννήθηκε δ Μεσσίας. Ή έννοια αύτοῦ τοῦ θρύλου είναι, φυσικά, μεταφορική. Μεσσίας και Μεσσιανισμός άντιπροσωπεύουν γιά τούς Εβραίους τήν προσωποποίηση τής έλπιδος και τής πίστης γιά τήν παλιννόστηση τοῦ λαοῦ στό έθνικό - θρησκευτικό του μεγαλεῖο, τῶν ένδοξων ήμερῶν τῶν βασιλέων και τῶν Προφητῶν. Ή έβραϊκή διεκδίκηση έπι τής γῆς τοῦ Ισραήλ πηγάζει άπό τή Θεϊκή ύπόσχεση πρός τόν Πατριάρχη Άβραάμ, δπως διαβάζουμε στή Γένεση (12:7 και 13:14 - 17):

«Ἐφάνη δ Κύριος εἰς τόν Άβραάμ και εἶπεν: Εἰς τό σπέρμα σου θέλω δώσει τήν γῆν ταύτην... Υψωσον τώρα τούς όφθαλμούς σου, και ίδε άπό τοῦ τόπου δπου εῖσαι, πρός βορρᾶν, και νότον, και άνατολήν και δύσιν· διότι πᾶσαν τήν γῆν τήν δποίαν βλέπεις, εἰς σέ θέλω δώσει αύτήν και εἰς τό σπέρμα σου ἔως αιώνος... Σηκωθείς διόδευσον τήν γῆν εἰς τέ τό μῆκος αύτῆς, και εἰς τό πλάτος αύτῆς· διότι εἰς σέ θέλω δώσει αύτήν». ▶

Σχετικά μέ αύτή τήν Βιβλική ύπόσχεση είναι δξιοσημείωτο πώς δταν τό 1937 δ δείμνηστος Δαυΐδ Μπέν - Γκουριόν παρουσιάσθηκε ένώπιον τής Βρετανικής Έπιτροπής («Peel Commission»), πού τελούσε ύπό τήν προεδρεία τοῦ λόρδου Peel, γιά νά ύποστηριξει τά ιστορικά δικαιώματα τῶν Εβραίων έπι τοῦ Έρετς - Ισραέλ, διακήρυξε: «Η Βίβλος είναι ή πηγή τής Έντολῆς μας!»

Ή κατάκτηση τής γῆς Χαναάν άπό τόν Γεοσούά και ή ίδρυση τοῦ Βασιλείου άπό τόν Δαυΐδ και τό Σολομών έθεσαν τά θεμέλια τής Πρώτης Κοινοπολιτείας. Έβδομήντα χρόνια, περίπου, μετά τήν καταστροφή τοῦ Α' Ναοῦ οι έξοριστοι Εβραϊοί έπέστρεψαν γιά νά ιδρύσουν τή Δεύτερη Κοινοπολιτεία, σύμ-

Μέ αύτόν τόν ιδιόρρυθμο τρόπο πανηγυρίζει ο είκονιζόμενος γέροντας τήν άπόφαση τοῦ Ο.Η.Ε. γιά τή δημιουργία τοῦ Ἰσραήλ.

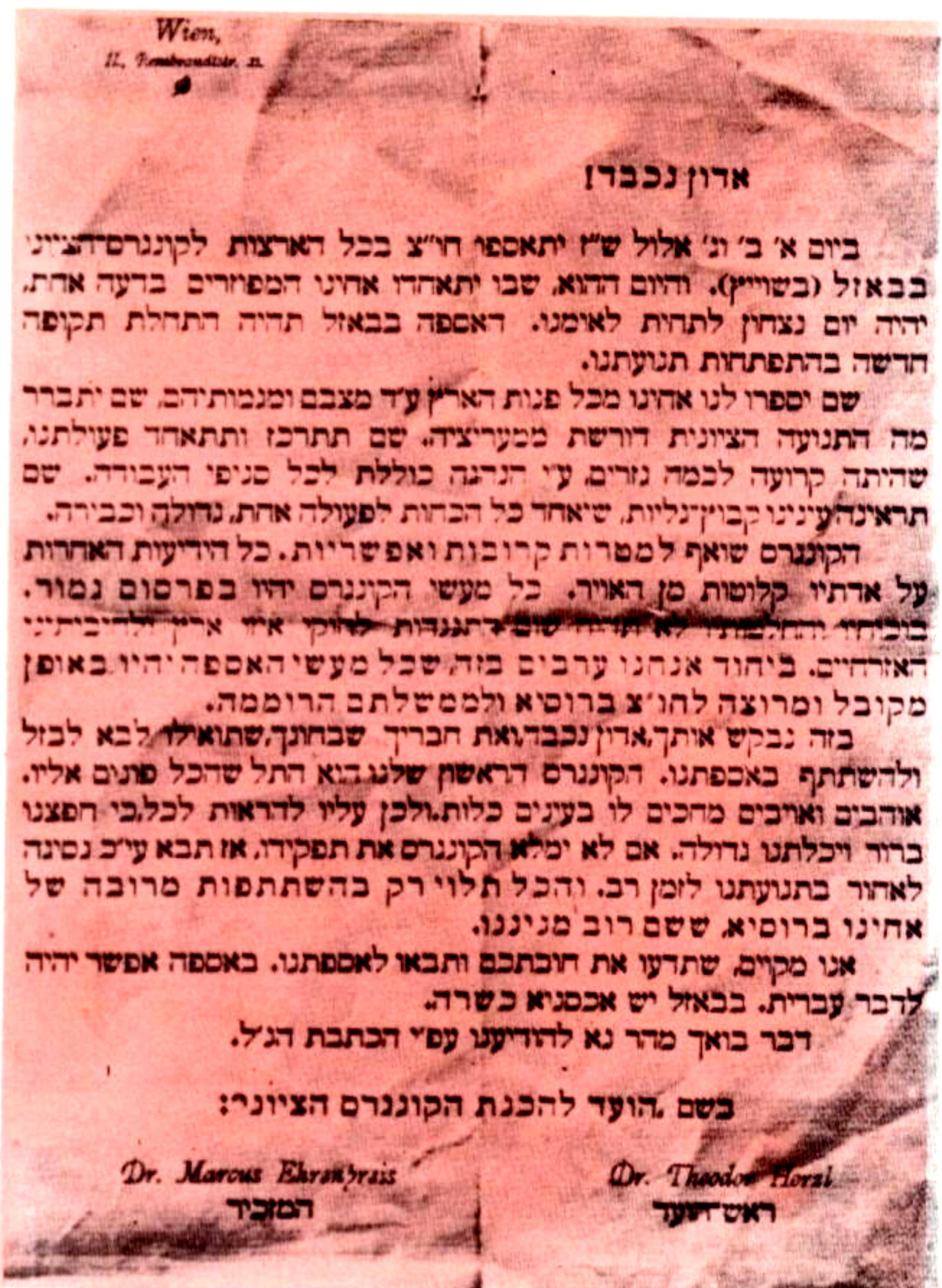
Φωνα μέ τήν ἄδεια πού τούς δόθηκε ἀπό τόν Κύρο, βασιλιά τῆς Περσίας ('Εσδρά, 1). Διά μέσου τῶν αἰώνων οἱ Ἐβραῖοι ἔζησαν στήν "Ἄγια γῆ καὶ ποτέ δέν ἀποκήρυξαν τήν κυριότητά τους ἐπί τῆς γῆς τοῦ Ἰσραήλ. Στρατιές κατακτητῶν πέρασαν ἀπό τή γῆ αὐτή ἡ μία μετά τήν ἄλλη. Ὁμάδες Βεδουίνων περιπλανήθηκαν ἐντός αὐτῆς, ἀλλά ἡ Ἐβραϊκή παρουσία ύπηρξε συνεχής. Πάντοτε ἔζησαν ἐκεῖ παρά τούς διωγμούς καὶ τήν ἀντίσταση πού ἀντιμετώπισαν. Πάντοτε δέ πίστευαν καὶ προσευχήθηκαν, δηπου κι ἀν εύρισκοντο, γιά τήν ἡμέρα ἐκείνη ὅταν θά ξαναεπέστρεψαν γιά νά οίκοδομήσουν τήν ἑθνική τους ἑστία.

«Τεκά Μπεσοφάρ: Σάλπισον τήν μεγάλην σάλπιγγα τήν ἀναγγέλουσαν τήν ἐλευθερίαν ἡμῶν, ὕψωσον σημαίαν διά τήν συνάθροισιν τῶν ἐξ ἡμῶν διεσπαρμένων καὶ συνάθροισον ἡμᾶς ὁμοῦ ταχέως ἐκ τῶν τεσσάρων ἀκρων τῆς ὑφῆλιου, εἰς τήν γῆν ἡμῶν...»

«Τισκόν Μπετόχ Γερουσαλάϊμ: Κατοίκησον ἐντός τῆς ιερουσαλήμ, τῆς πόλεως Σου, ὡς ὑπερσχέθης... Οἰκοδόμησον αὐτήν, δι' οίκοδομῆς αἰώνιας ταχέως ἐπί τῶν ἡμερῶν μας». (Καθημερινό Προσευχολόγιο, σελ. 119, 123).

Τρεῖς φορές τήν ἡμέρα δ 'Ἐβραῖος ἐπαναλαμβάνει στήν προσευχή του τά παραπάνω λόγια ἀπό τήν **Ἀμιντά** (ἀκάθιστος ὕμνος).

Καί πῶς ἦταν δυνατό νά συμβεῖ κάτι διαφορετικό; Οι Ἐβραῖοι γνώριζαν καλά ὅτι ἡ Ἐξορία τους καί ḥ

Τό κείμενο τῆς προσκλήσεως γιά τό Α' Σιωνιστικό Συνέδριο τῆς Βασιλείας (29. 8. 1897), ύπογεγραμμένο ἀπό τόν Ἐρτσελ.

Διασπορά τους δέν σήμανε τόν τερματισμό τοῦ δεσμοῦ τους μέ τόν Ούρανιο Πατέρα. Γνώριζαν πολύ καλά ὅτι ἡ ἔξορία τους θά ἦταν παροδική καὶ ὅτι οἱ σκοποί της ἦταν μᾶλλον διδακτικοί. "Ἡξεραν, ἐπίσης, πώς ἡ ζωή τους στή διασπορά, μέ δλους τούς διωγμούς καὶ τίς ταλαιπωρίες πού τή συνόδευαν δέν ἦταν μόνο ἡ τιμωρία γιά τά ἀμαρτήματά τους. Ό διασκορπισμός τους εἶχε νά ἐπιτελέσει κι ἔνα θετικό ἔργο. Ἀπέβλεπε στό νά μεταλαμπαδεύσουν τήν ἴδεα τοῦ Ἐνός Θεοῦ στά πέρατα τῆς γῆς, νά διαπαιδαγωγήσει τούς Ἐβραίους στό νά είναι ταπεινόφρονες καί νά τούς ξυπνήσει τόν πόθο καὶ τήν ἀγάπη γιά τή Σιών.

"Ἐτσι, βλέπουμε τό μεγάλο φιλόσοφο τῆς Ισπανικῆς περιόδου, Γεδουά Ἀλεβή νά τραγουδάει ἐν ἐκστάσει ὕμνους πρός τή Σιών, τίς περίφημες Σιωνιάδες, ἐνώ στό βιβλίο του **Kuzari** ἐκφράζει τήν πίστη του γιά τό **«κοινωνικό συμβόλαιο»**, δπως τό ἀποκαλεῖ μεταξύ Θεοῦ, λαοῦ τοῦ Ἰσραήλ καὶ γῆς τοῦ Ἰσραήλ. Στήν ιερουσαλήμ κατευθύνεται, τελικά, γιά νά «έπανασυνδεθεῖ» μέ τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ τή μοίρα τοῦ λαοῦ του.

Αύτή ἡ ἀγάπη γιά τό "Ἐρετς - Ἰσραέλ συνήρπασε τή φαντασία τῶν Ἐβραίων καὶ τούς ὅπλισε μέ μιά ἀκαταμάχητη δύναμη. Ἡ ἐλπίδα τῆς ἐπιστροφῆς στή Σιών - ΣΙΒΑΤ ΤΣΙΩΝ - ύπηρξε τό μυστικό ἐκεῖνο ὅπλο πού βοήθησε τούς Ἐβραίους νά ἐπιζήσουν καὶ τούς ἔδωσε τήν ὑπομονή καὶ τήν ἀντοχή νά ὑποταχθοῦν

στή μοίρα και τά πεπρωμένα τοῦ λαοῦ.

Τό σύγχρονο Σιωνιστικό Κίνημα, τό Κίνημα ύπο τήν αιγίδα τοῦ δποίου οι Ἐβραῖοι Χαλουτσίμ ἐπέτυχαν τό «σημαντικώτερο γεγονός τοῦ 20οῦ αἰώνος», τήν «ώραιότερη περιπέτεια δλων τῶν ἐποχῶν», πού «άνθρωποποίησε» τό μεσσιανικό δραμα τῆς ἐπιστροφῆς στή Σιών, ξεπήδησε και ἄντλησε τίς δυνάμεις του ἀπό τήν πανάρχαια θρησκευτική ἀγάπη γιά τό Ἔρετς - Ἰσραέλ πού ἐπί εἴκοσι, περίπου, αἰώνες ζέστανε τή ψυχή τοῦ Ἐβραϊκοῦ λαοῦ.

Τό 1862 δ Moses Hess, ἀπό τούς πρωτοπόρους θεωρητικούς τοῦ Σιωνισμοῦ, ἔξεδωσε τό βιβλίο «Ρώμη και Ἱερουσαλήμ» δπου διακήρυττε δτι «μόνο μέ τήν Ἐθνική ἀναγέννηση, ἡ θρησκευτική μεγαλοφυΐα τῶν Ἐβραίων θά ἀναζωγονηθεῖ μέ καινούργιες δυνάμεις». Ὁ Ἐθνικισμός τοῦ Hess ἀκολουθοῦσε πιστά τά οἰκουμενικά ἰδεώδη τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Μεσσιανισμοῦ. «Καθῆκον τῶν Ἐβραίων», ἔγραφε, «εἶναι νά ἔργασθοῦν γιά τήν κοινωνική δικαιοσύνη, τῆς συνεργασίας τῶν ἀνθρώπων και τήν ἐνοποίηση δλης τῆς ἀνθρωπότητος. Μόνο ἡ ἐπιστροφή τῶν Ἐβραίων στή προγονική τους ἐστία θά τούς προσφέρει τή δυνατότητα νά ἔκπληρωσουν στό ἀκέραιο τή θεία ἀποστολή πού ἀνέλαβαν και νά βοηθήσουν, ἔτσι, στόν ἔρχομό τῆς ἡμέρας ἑκείνης - τό Ιστορικό Σάββατο τῆς ἀνθρωπότητος».

Ἡ ἐμφάνιση τοῦ Ἐβραϊκοῦ Ἐθνικισμοῦ ἅρχισε νά ἔκποιζει σιγά - σιγά τήν ἀπό αἰώνων πίστη δτι ἡ, ἐπιστροφή στό Ἰσραήλ θά ἐπήρχετο ξαφνικά, μέσω κάποιας θαυματουργικῆς και ὑπερ - φυσικῆς θεϊκῆς μεσολαβήσεως. Ἐκαλλιέργησε δέ τήν ἴδεα δτι ἡ Ἐθνική ἀποκατάσταση θά ἐρχόταν σταδιακά, μέσω τῶν ἀνθρώπινων προσπαθειῶν. Ὁ πρῶτος ἐρμηνευτής αὐτῆς τῆς ἴδεας ἦταν δ ραββίνος Zri Hirsh Kalisher (1785 - 1877), δ δποίος βάσει ἀναρίθμητων βιβλίκων και ταλμουδικῶν παραπομπῶν διακήρυξε δτι τής Μεσσιανικῆς Ἐποχῆς θά προηγηθεῖ ἡ ἔγκαθίδρυση τῶν Ἐβραϊκῶν ἀποικιῶν στήν Παλαιστίνη.

Μεγάλα, πράγματι, εἶναι τά ἐπιτεύγματα τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραήλ. «Ολοι δέ οι Ἐβραῖοι, δσο και ἄν διαφέρουν οι ἀπόψεις τους και οι μέθοδοι πού ἀκολουθοῦν, είλικρινά πιστεύουν δτι μετά μιά περίοδο προσαρμογῆς και είρήνης, οι Ἐβραῖοι θά ἐπανακτήσουν στήν ἀρχαία πατρίδα τους ἑκείνες τίς πνευματικές δημιουργικές δυνάμεις πού χαρακτήρισαν τίς μεγάλες και ἔνδοξες περιόδους τοῦ Ιστορικοῦ τους παρελθόντος. Πάντοτε δέ είδαν τόν Ἐβραϊκό Ἐθνικισμό δχι σάν ἔναν αύτοσκοπό, ἀλλά σάν τό μέσο γιά τήν διατήρηση τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ και τῶν Μεσσιανικῶν ἴδαικῶν τους, σάν προσφορά πρός τήν ἀνθρωπότητα.

Η.Σ.

Ίδες πόσο εἶναι εύχαριστο και πόσο εῖν' ὥραιο
Δυό ἀδέλφια νά μιλοῦν μέ πνεῦμα ἀμοι-
βαῖο.

‘Ο Ἐλληνόφωνος Ἐβραϊκός τύπος

Μιά και ἔκανε τήν ἀρχή δ κ. Γιοέλ νά συμπληρώση τόν κ. Μπενρουμπῆ στό ἄρθρο του διά τόν ἐλληνόφωνο Ἐβραϊκό τύπο (τεῦχος Φεβρουαρίου τῶν «Χρονικῶν»), ἔρχομαι τώρα και ἔγω νά συμπληρώσω τόν... συμπληρώσαντα.

Στήν μεταπολεμική Ἐλλάδα λοιπόν ἔξεδόθησαν και τά ἀκόλουθα ἔντυπα τά δποῖα δέν ἀναφέρονται ἀπό τούς δύο προηγούμενους ἔρευνητάς:

Τυπογραφικά

«Δελτίον Ἐβραϊκῶν Ειδήσεων», ἐκδιδόμενον δίς τοῦ μηνός ύπο τής Σιωνιστικῆς Ὀμοσπονδίας τῆς Ἐλλάδος, ἔτος Α', ἀρ. I, Ἀθῆναι 15 Ιουνίου 1945 ἔως ἔτος Β', ἀρ. 19, 12 Ιουλίου 1946.

«Ἐβραϊκόν Μέλλον», Διευθυντής Ζάκ Μωσσέ, ἐβδομαδιαία, ἀρ. I, Θεσσαλονίκη 14 Φεβρουαρίου 1946 ἔως ἀρ. 13, 10 Μαΐου 1946.

«Δελτίον Ειδήσεων», Ἐνώσεως Ὀμήρων Ἰσραηλιτῶν, ἀρ. I, 27 Απριλίου 1946.

Πολυγραφημένα

«Δελτίον Ειδήσεων», ἐκδιδόμενον καθημερινῶς ύπο τής Σιωνιστικῆς Ὀμοσπονδίας Ἐλλάδος, ἀρ. I, Ἀθῆναι 23 Μαΐου 1948 ἔως ἀρ. 268 14 Σεπτεμβρίου 1949.

«Ἄλ Μαγκόρ»: Θά ἤθελα νά προσθέσω δτι ἀπό τό περιοδικό αύτό ἐκυκλοφόρησαν τελικά δ τεύχη (βλέπε σχετικῶς Συμπλήρωμα Μεγάλης Ἐλληνικῆς Ἐγκυλοπαιδείας).

Ἐντυπα ἐκδοθέντα Ἐλληνικά στό Ἰσραήλ Πολυγραφημένα

«Ἡ Ἀγωνιζομένη Σιών», δημοσίευσις τοῦ Ἰργκούν Τσεβάϊ Λεουμί (Ἐθνική Στρατιωτική Ὀργάνωσις), ἐκυκλοφόρησαν 2 τεύχη, Οκτώβριος 1947 και Ἰανουαρίος 1948.

«Σαλόμ», Ὄργανον τοῦ Κόμματος φλέγκετ Ποαλέ Ἐρετς Ἰσραέλ (Μαπάϊ), ἀρ. I - 3 Φεβρουαρίου 1950 ἔως ἀρ. 23 - 7 Ιουνίου 1951.

Μωϋσῆς Κ. Κωνσταντίνης

Μοιάζουν αύτά μέ ἔνα ἄνθος πού μυρίζει
Πού στέκει στό γένι τοῦ Ἀαρών και τό
στολίζει.

Ψάλμ. 133ος
(Μετάφραση Ἀσέρ Μωϋσῆ)

29ον Πληροφοριακόν Δελτίον δημοσιευμάτων τοῦ Τύπου

1. ΠΕΡΙ ΕΒΡΑΙΩΝ

«Βραδυά δμορφιας και ἐπέτειος φρίκης»

Μέ τόν παραπάνω τίτλο τά «Πολιτικά Θέματα» (8/14) και μέ αφορμή τήν ἐπίδειξι μόδας ύψηλῆς Ἰσραηλινῆς ραπτικῆς, πού ἔγινε στό «Κίνγκ Τζώρτζ», γράφουν ἑκτός τῶν ἄλλων:

«Στή μεγάλη αἰθουσα τοῦ ξενοδοχείου τό κοινό χειροκροτοῦσε τίς θεαματικές δημιουργίες... Ἄλλ' ἐμένα ὁ νοῦς μου συνεχῶς ξαναγύριζε σέ παλιές μνῆμες ὅταν ὁ συμμαθητής και φίλος μου Μπενρουμπή και ἡ 'Υβόννη Ναάρ δυό παιδικοί φίλοι χάθηκαν στή μεγάλη ἀρπαγή τοῦ 1943 στή Θεσσαλονίκη.

Μάρτιος ἦταν, τριάντα πέντε χρόνια ἀπό τότε, πού ξεκληρίστηκε κατά 96,6% ἡ Ἐβραϊκή Κοινότητα τῆς Θεσσαλονίκης, ἡ πρώτη σέ θύματα ἀπ' δλες τίς κοινότητες τῆς Εὐρώπης. 'Οσοι βρεθήκαμε στή Θεσσαλονίκη, δέν θά ξεχάσουμε ποτέ αὐτό τό φριχτό ἀνθρωπομάζωμα – 57.000 ἀγθρώπινες ζωές – πού ἔκλεινε μέσα του τόσα παιδιά, τόσους φίλους...

Μάρτυρες αύτοί τοῦ ναζισμοῦ, μάρτυρες ἐμεῖς τῆς φρίκης του θυμόμαστε σήμερα, 35 χρόνια ἀπό τότε, τό χωρίς προηγούμενο ἔγκλημα τῆς φρικώδους φασιστικῆς βίας.

(Κι ὅμως – ἔγραφε πρόσφατα τό Ἰσραηλινό περιοδικό «Χρονικά» – κανεὶς μέχρι σήμερα δέν ἔνοιωσε τήν ἀνάγκη νά ὀνομάσει ἔνα δρόμο ἡ μιά πλατεία τῆς Θεσσαλονίκης, στή μνήμη τῶν 57.000 ὀθώων θυμάτων τῆς βίας...).

Στή μεγάλη αἰθουσα τοῦ Κίνγκ Τζώρτζ τά μαννεκέν παρήλαυναν, ὁ κόσμος χειροκροτοῦσε, ἡ κοσμικότητα και ἡ δμορφιά ξεχείλιζε. Στήν εἴσοδο τοῦ ξενοδοχείου ἔκτακτα μέτρα περιφρουρήσεως τῆς ἐκδηλώσεως ἀπό τήν Ἀστυνομία ὑπενθύμιζαν τήν βαναսότητα τῶν ἡμερῶν μας.

Τριάντα χρόνια ἀπό τότε πού τό Ἰσραήλ περνώντας μέσα ἀπό τά κρεματόρια τοῦ Μπούχενβαλντ και Ἀουσβίτς, τῶν γκέττο και τῆς παρανομίας εὔρισκε τή γῆ του και στέριωνε τό κράτος του. Ἄλλα ἡ βία ἔξακολουθεῖ νά ματώνει τήν περιοχή πού ἰδρύθηκε χωρίς τώρα τό ἵδιο τό πολύπαθο Ἰσραήλ – αύτός ὁ περιπλανώμενος λαός του – νά εἶναι ἀμέτοχο αὐτῆς τῆς εὐθύνης».

► Τό «Ἐμπρός» δημοσίευσε γιά τούς διωγμούς τῶν Ἐβραίων τῆς Θ/νίκης δλο τό κείμενο τῆς Διακρύξεως Δαμασκηνοῦ (14/4).

► Στά «Ἐπίκαιρα» (20/4) ὁ κ. Γ. Βασσάλος (Ρόδος) γράφει σέ ἐπιστολή του: «'Οταν σκοτώθηκαν ἀπό

τούς Παλαιστίνιους τά 36 γυναικόπαιδα στό Τέλ - Ἀβίβ, οι ἐφημερίδες ἀνέφεραν τό γεγονός ἀπρόσωπα και ούδετερα χωρίς καμιά νά καταδικάσῃ τό γεγονός, λές και ἡ ζωή τῶν Ἰσραηλινῶν δέν ἔχει καμιά ἀξία. 'Οταν ὅμως τό Ἰσραήλ πέρασε στήν ἀντεπίθεση, μετά μιά βδομάδα, εἶδα κάτι τίτλους ὅπως «Σφαγή ἀθώων», «Βιβλική κόλαση» κ.λ.π. 'Ολοι ξεσπάθωσαν και ἀφθονο μελάνι χύθηκε ἐναντίον αὐτῆς τῆς χώρας. Αύτό λοιπόν πού κατηγοροῦμε τό Ἰσραήλ εἶναι ἡ ἀρνησή του νά θέλει νά πεθάνη. 'Ο Ἐβραϊκός λαός ἔχει πληρώσει στήν ιστορία τό βαρύτερο φόρο αἷματος και τώρα, ἀφοῦ ἀπέκτησε πιά τό δικαίωμα νά ὑπερασπίζεται τή ζωή του καί τή γῆ του, ζητοῦμε νά τού τό ξαναπάρουμε πίσω. 'Αναγνωρίζουμε δλοι δτι οι Παλαιστίνιοι πρέπει νά ἀποκτήσουν μιά πατρίδα στή Δυτική Ὁχθη, ἀρνιόμαστε ὅμως τό δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης στούς Ἐβραίους. 'Οποιος κάνει τόν κόπο νά διαβάσει τήν Παλαιστινιακή Χάρτα θά δη δτι τό PLO ἀντιμετωπίζει τό Ἰσραήλ μέ γνώμονα τό «τά δικά μου δικά μου και τά δικά σου δικά μου». Οι Ἀραβες εἶναι αύτοί πού πάντα ἀρνιόντουσαν τή λύση διανομῆς τοῦ 1948 πού ἀποφασίστηκε ἀπό τόν ΟΗΕ σχετικά μέ τήν τότε Ἀγγλική Παλαιστίνη. (Πρωτεργάτες σ' αύτή τή λύση ἦταν ἡ ΕΣΣΔ πού ἀμέσως ἀναγνώρισε τό Ἰσραήλ και οι ΗΠΑ). Οι Ἀραβες ισχυρίζονται δτι οι Ἐβραϊοί δέν ἔχουν κανένα ιστορικό, θρησκευτικό, πολιτικό και πολιτιστικό δεσμό μέ τήν Παλαιστίνη. Αύτό ὅμως εἶναι ἔνα μεγάλο ψέμα και προσβολή γιά κάθε μορφωμένο ἀνθρωπο. Ἀκόμα και Ἀραβες ιστορικοί δπως ὁ Ἀζούρι και ὁ Χουράνη παραδέχονται τούς στενώτατους δεσμούς Ἐβραίων - Παλαιστίνης. Τό PLO λέει δτι ἡ δημιουργία τοῦ κράτους των στή Δ. Ὁχθη θά εἶναι ἔνα ἀκόμα βῆμα γιά τήν πλήρη καταστροφή τοῦ Ἰσραήλ, μιά και δέν θά σταματήσουν ποτέ τήν τρομοκρατία. 'Επομένως ὁ Ἰσραηλινός λαός ἔχει τό δικαίωμα νά ἀρνιέται νά αὐτοκτονήσῃ».

► Τά «Νέα», μέ αφορμή τή συνεχιζομένη δίκη τοῦ Μαϊντάνεκ και μέ τίτλο «'Ο Νεοναζισμός ἀντεπιτίθεται», γράφει, μεταξύ ἄλλων δτι:

«'Ο Ἐβραιο - χριστιανικός Σύνδεσμος τῆς Γερμανίας κατήγγειλε ἥδη δτι ἡ δίκη τῶν Ναζί ἐκτελεστῶν στό στρατόπεδο τοῦ Μαϊντάνεκ εἶναι μία τραγική φάρσα και θά πρέπει νά διακοπεῖ. 'Επίσης δ γνωστός διώκτης τῶν Ναζιστῶν ἔγκληματιῶν πολέμου, δ Σίμον Βίζενταλ, κατήγγειλε δτι ἡ δίκη μεταβλήθηκε σέ τσίρκο και δτι οι Ναζί τήν χρησιμοποιοῦν γιά προπαγανδιστικό βῆμα». (21/4).

«Θεσσαλονίκη»

Μέ τίτλο «‘Ο Χίτλερ άντεγραψε τούς Τούρκους» δημοσιεύει πληροφορίες γιά μιά έκθεσι πού άνοιξε στό Πανεπιστήμιο τῆς Καλιφορνίας καί πού ήταν κάτι περισσότερο άπό μιά στενά έννοουμένη παράθεση ἀρμενικῶν Ιστορικῶν κειμηλίων ἀποδεικνυόταν ότι οι σφαγές στήν ‘Αρμενία ἀποτέλεσαν τό ύποδειγμα γιά τίς ἐνέργειες τοῦ Χίτλερ ἐναντίον τῶν ‘Εβραίων στόν δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο» (13/4).

«Θεσσαλονίκη»

Συνεχίζονται μέ έπιτυχία οι παραστάσεις τοῦ «Μακεδονικοῦ Πειραματικοῦ Θεάτρου» ὅπού παρουσιάζει τό δράμα «‘Ιν Μεμόριαμ, παραμύθι μέ δνομα, χωρίς συγγραφέα». Τό ἔργο ἀναφερόμενο σέ δύο ‘Εβραίους πρώην κατάδικους τοῦ στρατόπεδου τοῦ Νταχάου, δίδει τά ἀξιόπρεπα ἀνθρώπινα μηνύματά του, τόσο ἐνάντια στόν πόλεμο καί τήν ψυχική ἀλλά καί τήν ούσιαστική φθορά πού προκαλεῖ δσο καί ἐνάντια στόν ρατσισμό. (14/4).

«Ἐξω Ἐλληνισμός»

Δημοσιεύει περίληψι τῆς δημιλίας τοῦ κ. Μπ. Σιμπῆ, πού δόθηκε στή Θ/νικη, μέ θέμα «Οἱ Ἀπελευθερωτικοί ἀγῶνες τῶν ‘Ελλήνων πρίν ἀπό τό ‘21» (Μάρτιος - Ἀπρίλιος).

«Φαντάζιο»

«‘Εβραϊκή γιορτή εἶναι τό Πάσχα. Οι ίστραηλίτες τή γιορτάζουν στίς 14 τοῦ μήνα Νισάν, σέ ἀνάμνηση τῆς διαβάσεως τῆς Ἐρυθρᾶς Θάλασσας τῶν ‘Εβραίων καί τή φυγή τους ἀπό τήν αἰγυπτιακή δουλεία. Ἡ λέξη Πάσχα (Πέσαχ), εἶναι ἑβραϊκή καί σημαίνει «διάβαση». Κι οι Χριστιανοί τήν πήραν τή γιορτή ἀπό τούς ‘Εβραίους, μετέτρεψαν τούς συμβολισμούς τους. Διάβαση = πέρασμα ἀπό τό θάνατο στή ζωή. Ἀκόμα κι δ δύελίας καί τά κόκκινα αύγα, εἶναι ἑβραϊκή παράδοση. Στά πρώτα χριστιανικά χρόνια τό Πάσχα γιορτάζόταν μαζί μέ τούς ‘Εβραίους. Ἀργότερα δ κοινός ἐορτασμός ἀπαγορεύτηκε» (25/4).

«Βραδυνή»

Γιά τό ᾱδιο θέμα τοῦ Πάσχα γράφει, μεταξύ ἄλλων, ότι «Τό ‘Εβραϊκό Πάσχα περιγράφεται ἀπό τό Μωϋσῆ στά Ιστορικά βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (13ος αιώνας π.Χ.). ‘Εώρταζαν μέ δημόσιους πανηγυρισμούς καί θυσίες ζώων. ‘Ολες αύτές οι θυσίες τῶν ζώων ἔπρεπε νά γίνουν στόΝαό τῶν ‘Ιεροσολύμων, γι’ αύτό καί εἶναι ἀδύνατο νά ύπολογιστῇ δ ἀριθμός τῶν ἐορταστῶν δσο καί τῶν θυσιαζομένων ζώων, πού τό αἴμα τους χυνόταν σέ πελώριους βόθρους. Ἀναφέρεται ότι μέ ἕνα ἐορτασμό τοῦ Πάσχα στά ‘Ιεροσόλυμα ἐσφάγησαν 256.000 ζῶα!» (29/4).

«Μακεδονία»

Οι 400.000 ‘Εβραῖοι στήν ‘Αργεντινή «ζοῦν πάνω σ’ ἕνα ἡφαίστειο», γιατί εἶναι ἐλεύθερη ἡ δράσις τῶν νεοναζιστῶν πού νοσταλγοῦν τό Νταχάου (27/4).

2. ΠΕΡΙ ΙΣΡΑΗΛ

Πελοπόννησος (Πατρῶν)

‘Αναφέρει ότι δ Πατραϊκός κόλπος «στέρεψε» καί φέρνουν ψάρια (τσιπούρες) ἀπό τό Ίσραήλ. Μέ τήν εύκαιρια ἀναφέρεται στό ἀγροτικό σύστημα καί στόν ἐπιστημονικό ἔλεγχο ἔξαγομένων ἐμπορευμάτων πού γίνεται στό Ίσραήλ (2/4).

Ροδιακή (Ρόδου)

Μέ ἀφορμή τίς ἀπ’ εύθειας ππήσεις μεταξύ Ρόδου καί Τέλ - ‘Αβίβ ἀναφέρεται στίς δυνατότητες Τουριστικῆς ἀναπτύξεως μεταξύ τῶν δύο χωρῶν. Τό 1977 ἐπεσκέφθησαν τή Ρόδο 1880 ίσραηλινοί καί σημείωσαν 9.828 διανυκτερεύσεις (28/3 καί 14/4).

«Ἐπίκαιρα»

Συνέντευξις μέ τόν πρέσβυ τ. Ν. Γιαίς: «Δέν θά αὐτοκτονήσουμε» (6/4).

‘Αθηναϊκός Τύπος

Φεστιβάλ Θεάτρου τῶν χωρῶν τῆς ‘Ανατολικῆς Μεσογείου μέ ἔργα πρόζας καί ἔργα μουσικά, ὅπου θά μετέχουν ἡ ‘Ελλάδα, ἡ Τουρκία, τό Ίσραήλ, ἡ Αίγυπτος, ἡ Κύπρος ἵσως καί ἡ Ίταλία, πρόκειται νά δργανωθῇ φέτος στήν ‘Αθήνα. Τό φεστιβάλ αύτό θά ἔχῃ σκοπό τήν ἀμοιβαία γνωριμία τῶν λαῶν μέσα ἀπό καλλιτεχνικές ἐκδηλώσεις ὅπως εἶναι οι Θεατρικές παραστάσεις καί συντονιστής του ἀπό Ἑλληνικῆς πλευρᾶς θά εἶναι δ σκηνοθέτης Τάκης Μουζενίδης. Οι ἐκδηλώσεις τοῦ Θεατρικοῦ αύτοῦ φεστιβάλ θά πραγματοποιοῦνται διαδοχικά σέ μία ἀπό τίς πρωτεύουσες τῶν χωρῶν τῆς ‘Ανατολικῆς Μεσογείου.

«Ελευθεροτυπία»

Μέ τίτλο «Οι Σιωνιστές έλέγχουν όλη τή ζωή και τήν κοινή γνώμη τῆς Αμερικῆς» δημοσιεύεται ρεπορτάζ στό δόποιο περιέχεται ό λαχανισμός ότι ή «Νέα Ύόρκη είναι ή πραγματική πρωτεύουσα τοῦ Ισραήλ» (15/4).

Αθηναϊκός Τύπος

Άρκετές έφημερίδες («Απογευματινή», «Βραδυνή» κλπ.) άπεστειλαν στό κατεχόμενο άπό τούς Ισραηλινούς τμῆμα τοῦ Λιβάνου άνταποκριτές γιά νά δοῦν έπιτοπίως τή ζωή τῶν Παλαιστινίων (Απρίλιος) - Ή «Βραδυνή» δημοσίευσε στή συνέχεια, σειρά ἄρθρων γιά τό σύγχρονο Ισραήλ (22, 24, 25 καί 27/4).

Οίκονομικός Τύπος

Δημοσιεύει πληροφορίες γιά τήν έκθεσι τεχνολογίας τοῦ Ισραήλ πού θά γίνη στήν Ιερουσαλήμ, άπό 4 - 8 Ιουνίου.

Αθηναϊκός Τύπος

Μέ τήν εύκαιρία τῆς βραβεύσεως άπό τήν Γιουροβίζιον τοῦ τραγουδιοῦ τοῦ Ισραήλ, μέσα στά ἄλλα σχόλια, δημοσιεύεται ή άπορία πῶς τό Ισραήλ θεωρεῖται ότι άνήκει στήν Εύρωπη. Ή «Βραδυνή» πού βάφτισε χιουμοριστικά τόν διαγωνισμό «Εβραιοβίζιον», δημοσιεύει τή διευκρίνησι ότι στό καταστατικό τῆς Γιουροβίζιον άναφέρεται ότι άνήκουν σ' αύτή καί οι χῶρες πού βρέχονται άπό τή Μεσόγειο (25/4).

Άβραάμ Μπεναρόγια

ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛ ΑΒΙΒ ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ

Τό στέλνει, στούς "Ελληνες έργαζομένους, τούς άγωνιστές τοῦ κύματος καί όλα τά συνδικαλιστικά στελέχη, δ μόνος έπιζων άπό τούς ίδρυτές τῆς ΓΣΕΕ.

Συναντήσαμε τόν Άβραάμ Μπεναρόγια σ' ένα χωριό εἴκοσι χιλιόμετρα έξω άπό τό Τέλ Αβίβ.

Κατοικεῖ στό ίσόγειο διαμέρισμα πού τοῦ παραχώρησε τό κράτος τοῦ Ισραήλ όταν κουρασμένος άπό τίς δοκιμασίες τῆς ζωῆς, έφτασε έκει γιά νά ξαποστάσει, δπως μᾶς είπε.

Γιά τούς νεώτερους πού θά διαβάσουν τό μήνυμα γιά ύγεια καί προκοπή μαζί μέ τούς χαιρετισμούς πού στέλνει, διευκρινίζουμε ότι δ Άβραάμ Μπεναρόγια, έβαλε τήν ύπογραφή του τό 1918 κάτω άπό τό ίδρυτικό καταστατικό τῆς ΓΣΕΕ. Οι συνεργάτες του έφυγαν, δλοι, ζεῖ μόνο αύτός. Κί' είναι σήμερα 95 χρονῶν!

Στό συνδικαλιστικό Κίνημα άναμείχθηκε, γιά πρώτη φορά τό... 1902! Πέρασαν άπό τότε 75 δλόκληρα χρόνια. Κί' δ Άβραάμ Μπεναρόγια θυμάται. Λέσ κι' ήταν χτές. Θυμάται, άκούει, γράφει μέ σταθερό χέρι καί χωρίς γυαλιά, άπόλυτη πνευματική διαύγεια καί κρίση.

Θυμάται καί διηγεῖται, καί ζεῖ τά γεγονότα σά νά συνέβηκαν τήν προηγούμενη μέρα.

Σκοπεύει, δπως μᾶς είπε, νά συμπληρώσει τό κενό τῆς ιστορίας πού έχει γράψει, καλύπτοντας καί τά γεγονότα μεταξύ τῶν έτῶν 1918 - 1924.

Σκοπεύει νά γράψει. Δέν βιάζεται, κί' είναι μόλις 95 χρονῶν.

Καθώς τόν είχα άπεναντί μου στό σαλόνι τοῦ σπιτιοῦ του, μέ άνηρτημένα γύρω τριγύρω κά-

δρα άπό τήν ιστορία τοῦ έλληνικοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος, άναλογιζόμουνα ποιές δυνάμεις, ψυχικές ή σωματικές, έκαναν τό χρόνο νά σταματήσει μπροστά στό φαινόμενο Μπεναρόγιας.

Στά Ιεροσόλυμα, στό Πανεπιστήμιο άλλα καί στό Τέλ Αβίβ, στήν «ΧΙΣΤΑΤΡΟΥΤ» έψαχναν νά βροῦντε τόν Μπεναρόγια. Τόν είχανε χάσει. Κί' άπόρησαν πῶς τόν συναντήσαμε έμεϊς, μέσα σέ λίγες ώρες.

"Όταν τοῦ τηλεφωνήσαμε έδειξε άνυπομονησία νά μᾶς συναντήσει. Νυχτώσαμε στή Ναζαρέτ καί καθυστερήσαμε, λίγο στό ραντεβοῦ. Μᾶς περίμενε. Μιλάει, πῶς μποροῦσε νά γίνει διαφορετικά, έππαιστα τήν Έλληνική, καί φυσικά γράφει. Διακριτικά τόν ρωτάμε γιά τήν οίκογενειακή του ζωή.

Παντρεύτηκε γιά δεύτερη φορά τό 1952 σάν ήλθε στό Ισραήλ γιά νά... ξαποστάσει. Ήταν άκομη νέος, μόλις έβδομηντα χρονῶν. Απόκτησε ένα γυιό πού σήμερα είναι έπιστήμονας. Ή γυναίκα του δίπλα μᾶς καμαρώνει κί' έξομολογεῖται:

— Είναι πράγματι πολύ καλός.

Από σεβασμό στόν συνομιλητή καί τόν άνθρωπο δέν έπιχειροῦμε άνάλυση έκείνου τοῦ «καλός». Τό βλέπουμε έξ' άλλου. Καί χωριό πού φαίνεται κολαούζο δέν θέλει.

'Υποσχέθηκα στόν συν. Μπεναρόγια νά μεταφέρω τό μήνυμά του. Θεώρησα δμως άπαραίτητο νά έκφρασω καί τόν θαυμασμό μου γιά τόν ήγέτη πού μπόρεσε νά άντεξει στή δοκιμασία τῶν καιρῶν κί' άπό τό Τέλ Αβίβ νά μᾶς στέλνει πέρα άπό τούς χαιρετισμούς του καί μηνύματα αίσιοδοξίας μέ τό προσωπικό του παράδειγμα.

— Ή ζωή συνάδελφοί μου άρχιζει στά 72. Στά 95 αίσθάνεσαι νά γιγαντώνουν οι δυνάμεις σου. Αγναντεύεις μέ άνυπομονησία τό σκαλοπάτι πού σάν τό διαβεῖς φτάνεις στήν άρχη τοῦ δεύτερου αίώνα.

(Άπο τήν έφημερίδα «Ναυτεργατικός Αγών»

Οι Έβραίοι της Θεσσαλονίκης

“Όπως περιγράφεται ή ζωή τους στά βιβλία τοῦ Γιοσέφ Νεχαμᾶ

Η Ισραηλιτική Κοινότης της Θεσσαλονίκης τιμώντας τή Μνήμη τῶν προγόνων της, ἔξεδωκε πρόσφατα ἔναν δύγκωδη τόμο ἀπό 811 σελίδες μὲ τούς ἀνέκδοτους δύο τελευταίους τόμους (θο καὶ 7ο) τῆς Ιστορίας τῶν Έβραίων τῆς Θεσσαλονίκης τοῦ ἀείμνηστου Γιοσέφ Νεχαμᾶ.

Ἄξιζει νά ἀπευθύνουμε τά πιό θερμά συγχαρητήρια στή διοίκηση τῆς Κοινότητας, γιατί μέ τήν ἔκδοση αὐτή ἔδειξε πώς ξέρει νά τιμᾶ τούς μάρτυρες ἀδελφούς της, καθώς καὶ τήν τεράστια πνευματική προσφορά ἐνδός παγκόσμια ἀναγνωρισμένου Ιστορικού συγγραφέα πού ἀφιέρωσε τή μακρά ζωή του γιά νά διασώσει τή Μνήμη μιᾶς πανάρχαιας, μεγάλης κι ἔνδοξης Κοινότητας.

Ο ἀείμνηστος λογοτέχνης, Δάσκαλος κι Ιστορικός συγγραφέας Γιοσέφ Νεχαμᾶ (1880-1971) εἶχε κάμει ἔργο τῆς ζωῆς του τή συγγραφή τοῦ μνημειώδους ἑφτάτομου ἔργου «Ιστορία τῶν Έβραίων τῆς Θεσσαλονίκης». Πρίν ἀπό τὸν πόλεμο πρόλαβε νά ἔκδώσει τούς 4 πρώτους τόμους, πού σήμερα ἀποτελοῦν σπάνιες ἔκδόσεις, γιατί καταστράφηκαν ἢ χάθηκαν σχεδόν ὅλα τά ἀντίτυπα. Τὸν 5ο τόμο, τὸν ἔξεδωκε τό 1959 καὶ στά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ἐπεξεργαζόταν τούς δύο τελευταίους τόμους στούς δποίους τελείωνε τήν καταγραφή τῶν γεγονότων ὡς τό 1940. Δέν πρόλαβε δῆμας νά τούς τελειώσει, τούς ἀφησε σέ σημειώσεις πού μέ τήν φροντίδα τῆς Κοινότητας Θεσσαλονίκης εἶδαν τό φῶς τῆς δημοσιότητας. Τό 1949 ἔκδίδει μαζί μέ τόν δξέχαστο Ραββίνο καὶ λόγιο Μιχαέλ Μόχλο τό γνωστό τρίτομο «In Memoriam» δπου ίστορεῖ τά τραγικά γεγονότα τοῦ πολέμου καὶ τό Όλοκαύτωμα τῶν Έβραίων τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς ἄλλης Έλλάδας. Τό «In Memoriam» χάρη στήν ἔκδοτική δραστηριότητα τῆς Κοινότητας Θεσσαλονίκης, ἔγινε πλατειά γνωστό μέ τήν ἀνατύπωσή του τό 1973 καὶ σέ ἔλληνική μετάφραση τό 1974. “Ἐνα ἀπό τά κοπιαστικότερα καὶ μεγαλύτερα ἔργα τοῦ Νεχαμᾶ εἶναι τό Λεξικό τῆς ίσπανο - εβραϊκῆς διαλέκτου τῶν Έβραίων τῆς Θεσσαλονίκης πού ἔκδοθηκε ἀπό τό Ίνστιτούτο Arias Montano τῆς Μαδρίτης. Ο Νεχαμᾶ ἦταν διευθυντής καὶ ἐπιθεωρητής τῶν σχολείων τῆς Alliance καὶ χειρίζονταν μέ θαυμαστή ίκανότητα τή

γαλλική γλώσσα, μιά γλώσσα λογοτεχνική μέ πλούσιες ἀποχρώσεις καὶ μέ πλουσιώτατο λεξιλόγιο. Στή γαλλική εἶναι γραμμένη κι η Ιστορία του.

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νά προτείνω στήν Κοινότητα τῆς Θεσσαλονίκης νά φροντίσει γιά τήν ἀνατύπωση τῶν πρώτων τεσσάρων (1-4) τόμων τῆς Ιστορίας τοῦ Νεχαμᾶ. Σήμερα εἶναι εὔκολο νά γίνει μέ φωτοτυπικά μέσα. Τά ἐλάχιστα ἀντίτυπα πού ἔχουν διασωθῆ βρίσκονται σκορπισμένα σέ λίγες μεγάλες βιβλιοθήκες κι εἶναι ἀπρόσιτα ἀκόμα καὶ στούς μελετητές.

Χρέος δλων τῶν μορφωμένων Έβραίων πρέπει νά γίνει δ πλουτισμός τῆς ἀτομικῆς τους βιβλιοθήκης μέ τήν Ιστορία τοῦ Νεχαμᾶ.

I.M.

ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΣ ΕΡΓΟ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΕΧΑΜΑ

Στήν ἐφημερίδα «Μακεδονία» (5/3/1978) ἐδημοσιεύθη γιά τήν ἴδια ἔκδοσι τό παρακάτω σημείωμα τοῦ κ. Χρ. Λαμπρινοῦ:

«Όταν δ Χριστόφορος Κολόμβος ξεκινοῦσε γιά νά ἀνακαλύψει τήν Άμερική ἀπό τά Γάδειρα, τό σημερινό Κάδιξ, μαζί μέ τίς τρεῖς Καραβέλλες του, ἀπέπλεαν ἀπό τό ἴδιο λιμάνι ἄλλα τέσσερα φορτηγά πλοῖα. Ἀλλά τά τελευταῖα ἀκολουθοῦσαν τελείως διαφορετική κατεύθυνση. Ἐπλεαν πρός τήν ἀνατολική Μεσόγειο.

Ο Άμερικανός ναύαρχος Στιούάρτ, πού γράφει γιά τή συνάντηση αὐτή τῶν τριῶν πλοίων τοῦ Κολόμβου μέ τά τέσσερα φορτηγά τήν ήμέρα ἐκείνη τοῦ 1492 πού δ μεγάλος θαλασσοπόρος ξεκινοῦσε γιά νά ἀνακαλύψει, κατά λάθος, τήν Άμερική, περιγράφει καὶ τό ἀνθρώπινο φορτίο τῶν σκαφῶν αὐτῶν. Ἡταν δλοι δυστυχισμένοι καὶ ταλαιπωρημένοι ἀνθρωποί, ἀποφασισμένοι νά δημιουργήσουν σ' ἄλλες χῶρες μιά νέα ζωή. Ἡταν δλοι Έβραίοι ἀπό τήν Ισπανία καὶ τήν Πορτογαλία, πού γιά νά ξεφύγουν ἀπό τούς διωγμούς τής Ιερῆς Έξέτασης, κατέφευγαν στά τουρκικά λιμάνια τής ἀνατολικής Μεσογείου καὶ ίδιαίτερα στή Σμύρνη καὶ τή Θεσσαλονίκη, δπου τό Ισλάμ στήν Ἀνατολή εἶχε γίνει ἀνεκτικότερο ἀπό τήν παπική τιά-

ρα στήν ιβηρική χερσόνησο. Οι χρονογράφοι τῆς ἐποχῆς περιγράφουν μέ μελανά χρώματα τούς διωγμούς αύτούς καί στέκονται δλο θλίψη μπροστά στό ταξίδι πρός τό ἄγνωστο ἑκατοντάδων χιλιάδων ἀνθρώπων, πού τό μόνο τους σφάλμα ἦταν ἡ πίστη στή θρησκεία τῶν πατέρων τους. Ὁ συγγραφέας τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ Κολόμβου, πού ἀσχολεῖται μέ τήν ἔξερεύνηση ἀπό τήν ναυτική καί ναυσιπλοϊκή τῆς πλευρά, ἀναφέρεται μέ ἀγωνία γιά τό μέλλον τῶν ἔξοδιστων Ἐβραίων καί γιά τό ἄγνωστο πού ἀντιμετώπιζαν μέ τόν ἑκπατρισμό τους.

Μιά πτυχή ἀπό τότε, ἄγνωστο αύτό, ἦταν ἡ ἔγκατάσταση περίπου 25.000 Ἐβραίων στή Θεσσαλονίκη, ἔνα ἀπό τά πρῶτα λιμάνια τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Τήν ιστορία τῶν ἀνθρώπων αύτῶν καί τῶν γενεῶν πού δημιούργησαν στήν πόλη, ἔγραψε δοσοφός πρεσβύτης Γιοσέφ Νεχαμᾶ στό πραγματικά μνημεῖδες ἔργο του στή γαλλική «Ιστορία τῶν Ἰσραηλιτῶν τῆς Θεσσαλονίκης». Μόλις πρίν ἀπό λίγες ἡμέρες κυκλοφόρησαν δύος καί δύος τελευταῖς τόμος τοῦ ἔργου αύτοῦ, πού εἶναι μοναδικό στό εἶδος του. Δέν μπορεῖ ἵσως τό πολύτιμο αύτό βιβλίο νά χαρακτηριστεῖ σάν ιστορία ἐπιστημονική. Δέν ἔχει οὕτε παραπομπές, οὕτε βιβλιογραφία, οὕτε ἵσως καί τήν μεθοδολογική διάταξη μιᾶς ιστορίας. Ἐνας μάλιστα ἀπό τούς ιστορικούς τό χαρακτήρισε δτι ἔχει μέσα του δημοσιογραφικό στοιχεῖο.

“Ομως, ἔκεινο πού θά μποροῦσε νά λεχθεῖ μέ ἀπόλυτη προσήλωση στήν πραγματικότητα, εἶναι δτι «Η ιστορία τῶν Ἰσραηλιτῶν τῆς Θεσσαλονίκης» ἔχει τήν ψυχή καί τό πνεῦμα ἐνός δλόκληρου λαοῦ. Οι δύο τελευταῖς τόμοι καλύπτουν μιά περίοδο ἀπό τό τέλος τοῦ 17ου αἰώνα μέχρι σήμερα καί ἀνιστοροῦν τή ζωή καί τίς δραστηριότητες δχι μονάχα τοῦ Ἐβραϊκοῦ στοιχείου καί τῆς ἐπίσημης κοινότητάς τους, ἀλλά δλῆς τῆς πόλης, πού ἡ σημασία της φαίνεται ἀπό τό γεγονός δτι διοικούνταν ἀπό πασᾶ πού εἶχε τρεῖς ἵππουρίδες, δηλαδή ἀπό στρατάρχη, πού σέ ἔξουσία καί σέ κύρος ἔρχονταν ἀμέσως μετά τό σουλτάνο.

‘Ο Γιοσέφ Νεχαμᾶ παρακολουθεῖ στό ἔργο του, τή ζωή καί τά ἐπιτεύγματα τῶν Ἰσραηλιτῶν τῆς Θεσσαλονίκης καί τῆς κοινότητάς τους βῆμα πρός βῆμα δχι μόνο μιά ξηρή ἀφήγηση τῆς ἀλληλουχίας τῶν γεγονότων, οὕτε καί ἀπό μιά μόνο σκοπιά. Περιγράφει μέ προσοχή ἀλλά καί μέ γλαφυρότητα τόν ψευτομεσία Σαμπετάι Σεβῆ καί τά κατορθώματά του πού ἐμφανίστηκε στή Σμύρνη καί συνεργάστηκε μέ τούς Τούρκους γιά νά ἀναστατώσει κυριολεκτικά τίς Ισραηλινές κοινότητες καί κοινωνίες σ’ δλη τήν Ἐγγύς Άνατολή κατά τό τέλος τοῦ 17ου αἰώνα. Ἀναφέρεται μέ ζωηρότατα χρώματα στό κίνημα τῶν ὀπαδῶν τοῦ Σαμπετάι στή Θεσσαλονίκη καί μετά φτάνει στήν περίοδο τῆς παρακμῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν στήν πόλη αύτή, ὕστερα ἀπό μιά οἰκονομική ἀνθηση πού τούς εἶχε ἐπιτρέψει νά ἀναδειχθοῦν σέ στοιχεῖο προόδου καί εὔημερίας.

JOSEPH NEHAMA

HISTOIRE DES ISRAËLITES DE SALONIQUE

Tomes VI et VII

Communauté Israélite de Thessalonique
Thessalonique 1978

«Κατά τό πρῶτο μισό τοῦ 19ου αιώνα», γράφει στό δο κεφάλαιο τοῦ τόμου, «δλο θλίψη μένει δ μεγάλος ἐμπορευόμενος. Κυριαρχεῖ σαφῶς στήν ἀγορά τῆς Θεσσαλονίκης. Καί δφείλει τήν ἐπιτυχία του στήν ἀφθονία τῶν προϊόντων πού κομίζουν τά Ιστιοφόρα ἀπό τή νότιο Έλλάδα καί ἀπό τά νησιά. Τήν δφείλει ἐπίσης καί στά προϊόντα τῆς μακεδονικῆς ἐπαρχίας πού οι παραγωγοί της τούς ἐμπιστεύονται τήν ἀντιπροσώπευσή τους... Δέν υπάρχουν Ἐβραϊκοί οίκοι πρώτης τάξεως. Ἄλλα οι Ἐβραῖοι εἶναι ἀπαραίτητοι μεσάζοντες». Καί μετά δταν προχωρεῖ στό 1870 γράφει: «Ἐλληνες καί Ἐβραῖοι ζοῦν μέ ἔγκαρδιότατες καί στοργικές σχέσεις. Πολλοί κατοικοῦν στίς ίδιες γειτονίες καί ἔχουν μεταξύ τους οίκογενειακές σχέσεις. Τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ Ἐβραϊκοῦ δρρενα πληθυσμοῦ δμιλεῖ ἀρκετά τήν Ἑλληνική γλώσσα».

Πολύτιμες, δμως, εἶναι οι πληροφορίες τοῦ συγγραφέα γιά τή δράση καί τήν ιστορία τῆς Ισραηλιτικῆς κοινότητας. Οι παρατηρήσεις του πολλές φορές ἔχουν μιά φιλοσοφική γενίκευση, δπως: «Ὑπο τήν καθοδήγηση τῶν θρησκευτικῶν της ἀρχηγῶν, δλο Ἐβραϊκή κοινότητα ἀπολαμβάνει μιά πραγματική αύτονομία πού ἐνισχύει τίς ίδιαζουσες παραδόσεις της καί τήν προσδίδει τήν δψη μιᾶς θεοκρατικῆς δημοκρατίας. Καί δσο ἐπικρατεῖ δ διαφωτισμός τόσο δ θρησκευτική καί κληρικανιστική ἔξουσία ἔξασθενίζει καί οι λαϊκοί ἐπιβάλλονται δλοένα καί περισσότερο στούς ραβίνους...». Ο δείμνηστος συγγραφέας – πέθανε τό 1971 σέ ήλικια 91 χρονῶν καί τά χειρόγραφα τῶν δύο τελευταίων τόμων τοῦ ἔργου του τά ἐκδίδει δλο Ἐβραϊκή Κοινότητα – τονίζει δτι μέχρι σήμερα δέν ἔχει γραφεῖ διάστημα τῶν Ἐβραίων τῆς Θεσσαλονίκης. ‘Ο Γιοσέφ Νεχαμᾶ ἔκανε τήν ἀρχή. Εἶναι μιά ἀρχή ἐπιβλητική καί δλο γλαφυρότητα πού θυμίζει τό Ζύλ Μισελέ, τό μεγάλο Γάλλο ιστορικό».

★ ★ ★

ΜΑΪΜΟΝΙΔΗΣ:

Ένα φωτισμένο έβραικό πνεῦμα

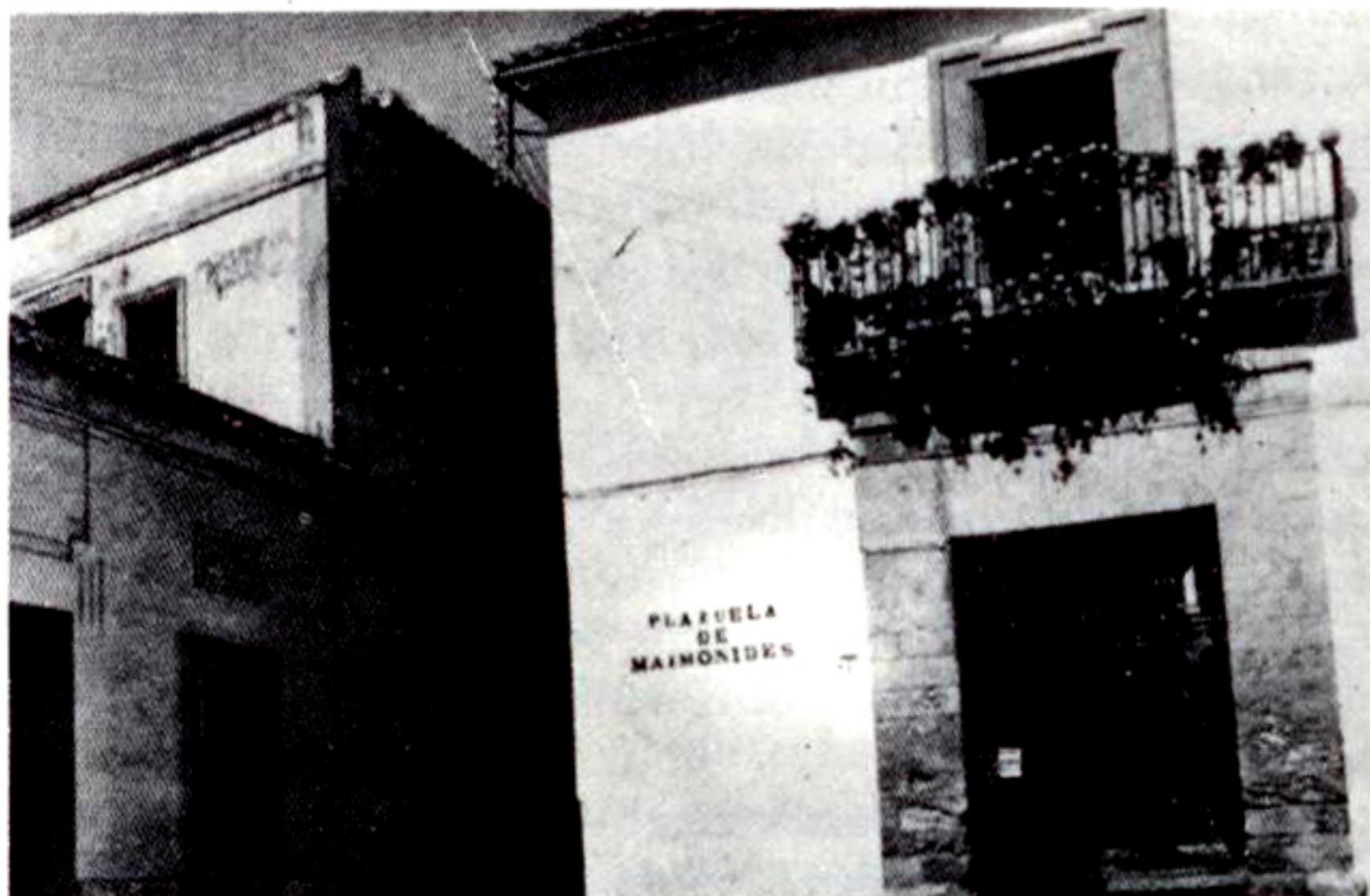
«Από τόν Μωυσῆ ώς τόν Μωυσῆ, κανείς δέν ύπηρξε σάν τόν Μωυσῆ». Μ' αύτά τά λόγια έδειχναν οι σύγχρονοι τοῦ Μυώση Ben Maimon τήν έκτιμησή τους γι' αύτόν τόν μεγάλο σοφό, φιλόσοφο, γιατρό καί δάσκαλο, καί μέχρι τίς μέρες μας οι λέξεις αύτές διατηροῦν τήν άξια τους.

Ο 11ος καί 12ος αιώνας είναι οι πιό φωτεινοί άναμεσα στή χρυσή έποχή τής Έβραικής δημιουργίας στήν Ισπανία. Εζησαν διάθρωποι διάσημοι δημιουργοί όπως ο Solomon Ibn Gabirol, ο Yehouda Halevi, ο Abraham Ibn Ezra, καί πολλοί άλλοι. Ο μεγαλύτερος άναμεσά τους ήταν ο Μωυσῆς Μπέν Μαϊμόν, πιό γνωστός ώς Μαϊμονίδης. Στήν έβραική Ιστορία είναι έπισης γνωστός σάν Rambam. Είναι ο συνδυασμός τών λέξεων Rabenou Moche Ben Mamon.

Ο Μαϊμονίδης γεννήθηκε στήν Cordoba τής Ισπανίας στίς 14 τοῦ μῆνα Nissan τό έτος 4895, δηλαδή τό 1136 μ.Χ. Η Ισπανία στίς μέρες του άποτελούσε μέρος τής μεγάλης Μουσουλμανικής αύτοκρατορίας. Ο πατέρας του, ο Maimon Ben Joseph ήταν ένας DAYAN, δηλαδή δικαστής στή Ραββινεία τής Cordoba, καί δ' ίδιος γυιός καί έγγονός Dayan. Ήταν μία οίκογένεια σοφῶν καί προηγούμενων καινοτότων. Ο πατέρας του δίδαξε τήν Βίβλο καί τό TALMUD. Έπισης πήρε μία πολύ σημαντική μόρφωση σέ μαθηματικά, φυσικές έπιστημες, άστρονομία, ιατρική καί φιλοσοφία.

Τό 1148, ήταν ο Μυώσης έκλεισε τά 13 του χρόνια, ή φανατική αἵρεσις τών Αλμοχαδῶν κατέκτησε τήν Cordo-

Η παραδοσιακή τοποθεσία τής γεννήσεως τοῦ Μαϊμονίδη - Κόρδοβα, Ισπανία.

νι. Σάν φυσική συνέπεια άρχισαν οι θρησκευτικοί κατατρεγμοί. "Οσοι δέν ήταν Μωαμεθανοί έπρεπε ή νά άσπαστούν τόν Ισλαμισμό, ή νά μεταναστεύσουν. Ο Μαϊμόν έγκατέλειψε τήν Cordoba μέ τήν οίκογένειά του καί γιά καμμιά δεκαριά χρόνια έχουμε χάσει τά ίχνη τους καθώς περιπλανώνται στήν Ισπανία, ώς τό 1160 πού τελικά έγκαθίστανται στό Fez στό Μαρόκκο, όπου ο Rabbi Maimon έγινε Ραββίνος τής κοινότητος. "Εμειναν έκει μερικά χρόνια προτού άναγκασθοῦν νά ξαναφύγουν, κυνηγημένοι πάλι άπο θρησκευτικές μισαλλοδοξίες. Μέσα σ' αύτές τίς περιπετιώδεις περιπλανήσεις «ταξιδεύοντας στούς δρόμους καί σέ φουρτουνιασμένες θάλασσες μέ τό μυαλό ταραγμένο», δημιουργούμενος ο Μαϊμόν ένα θαύμα της ιστορίας.

Άρχιζει τό τεράστιο έργο του «Σχόλιο έπι τής Michna» καί συνεχίζει τίς γενικές σπουδές του, ίδιαίτερα στήν Ιατρική. Στά ιατρικά δοκίμιά του συχνά άναφέρεται στήν πείρα πού άπέκτησε, ζώντας στήν B. Αφρική. Σέ διάφορα γράμματα πατέρα καί γυιοῦ, βλέπουμε δτι οι θρησκευτικοί διωγμοί άρχιζουν καί στό Μαρόκκο, καί οι δυό τους πρεσβεύουν δτι δημιουργούμενος ένα άμαρτωλός, Ο καθένας πρέπει νά υπεραμύνεται τήν πίστη του καί μέ δσα φτωχά μέσα διαθέτει νά φεύγει τό γρηγορώτερο γιά μιά έλευθερη χώρα. Πιστοί στίς πεποιθήσεις τους οι Μαϊμόν καί η οίκογένειά του φεύγουν γιά τούς Αγίους Τόπους πού τότε ήταν κάτω άπό τήν κατοχή τών σταυροφόρων. Άλλα καί έκει οι συνθήκες δέν τούς έπέτρεπαν νά μείνουν, καί φθάνουν στήν Αίγυπτο. Εγκαθίστανται στό Fostat, συνοικία τοῦ παλιοῦ Καΐρου, δημιουργούμενος έρχομό τους ο Rabbi Maimon πεθαίνει. Καταφέρνουν έπιτέλους νά ζήσουν μερικά ήρεμα χρόνια. Ο Μυώσης άφιερώνεται τελείως στό έργο του καί δ' άδελφός του Δαϊδ, δ' οποῖος έμπορεύεται πολύτιμους λίθους, συντριπτικά οίκογένεια.

Άλλα σ' ένα άπό τά ταξίδια του στόν Ινδικό ωκεανό, δημιουργούμενος ένα ναυάγιο. "Όλη του ή περιουσία, καθώς καί χρήματα άλλων έξαφανίστηκαν. Τό βάρος δλης τής οίκογενείας, καθώς καί τής χήρας καί τών δύο παιδιών τοῦ Δαϊδ, πέφτει στούς ωμους τοῦ Μυώση. Απελπισμένος

Άναμνηστική έκδοση τών Ισπανικῶν καί Ισραηλινῶν Ταχυδρομείων γιά τόν Μαϊμονίδη.

αύτός προσπαθεῖ νά διαδράση καί νά βρῇ ἔναν τρόπο νά βγάλη χρήματα. Ἐρνεῖται νά μεταχειριστεῖ τίς θρησκευτικές του γνώσεις γιά κερδοσκοπία, ἀρνεῖται νά γίνη «έπαγγελματίας» Ραββίνος. Τελικά, ἡ ιατρική θά τόν βγάλη ἀπό τό ἀδιέξοδο. Ἡ φήμη του ἀπλώνεται ταχύτατα καί διεζύρης τοῦ Σουλτάνου Σαλαδίν τόν προσλαμβάνει ώς γιατρό τῆς αὐλῆς ὅπου καί θά μείνη γιά εἴκοσι χρόνια. Λέγεται δτὶ ἐντός δλίγου ἦταν τόσο διάσημος ὥστε νά ζητήσῃ τίς ὑπηρεσίες του δι Ριχάρδος δι Λεοντόκαρδος ὅταν βρέθηκε στούς Ἀγίους Τόπους σέ μιά σταυροφορία. Αύτά ἦταν τά πιό παραγωγικά χρόνια τῆς ζωῆς του. Καθώς ἡ πρώτη του γυναίκα εἶχε πεθάνει νέα, στήν Αἴγυπτο ξαναπαντρεύτηκε. Ἀπό τόν γάμο του αύτόν ἀπέκτησε ἔνα γυιό, τόν Ἀβραάμ, στήν μόρφωση καί στό μεγάλωμα τοῦ δποίου ἀφοσιώθηκε μέ πολλή ἀγάπη.

‘Ο Μωυσής έγινε άρχηγός τῆς κοινότητος τοῦ Fostat, μία θέση πολύ τιμητική άλλα πού τοῦ ἔπαιρνε πολύ χρόνο. Ἡ ἐπιρροή καὶ οἱ γνώσεις του ἀρχισαν νά διαδίδονται σέ δλον τὸν Ἐβραϊσμό. Ἰδιῶτες καὶ κοινότητες ἀρχισαν νά ζητοῦν τή γνώμη του τήν δποία ἔδινε ἀφειδῶς ἀπό τούς πλούσιους ὡς τούς φτωχούς. Ἔτσι ἀρχισε μία τεράστια ἀλληλογραφία, δνομαζόμενη Responsa, καὶ τά γράμματα πού σώζονται εἶναι σωστά δοκίμια σέ διάφορα θέματα θρησκείας καὶ φιλοσοφίας. Σέ ἔνα γράμμα του στό φίλο του καὶ μεταφραστῆ του Samuel Yehouda ibn Tibbon, περιγράφει τήν ζωή του στό Fostat.

«Η μέρα μου περνάει μέ τόν ἔξῆς τρόπο: Ή κατοικία μου εἶναι στό Fostat καί ὁ Σουλτάνος κατοικεῖ στό Κάιρο. Οι ύποχρεώσεις μου στόν Σουλτάνο μέ ἀναγκάζουν νά τόν ἐπισκέπτομαι κάθε μέρα καί νά ἔξετάζω τόν Ἰδιο καί τήν αύλή του στήν παραμικρή ἀδιαθεσία, πρᾶγμα πού μέ ἀπασχολεῖ σχεδόν δλόκληρη τήν ήμέρα. Γυρίζω λοιπόν τό ἀπόγευμα στό Fostat κατακουρασμένος καί βρίσκω ἔνα ἄλλο πλῆθος νά μέ περιμένη. Μετά ἀπό ἔνα σύντομο γεῦμα, τό μοναδικό μέσα σέ 24 ὥρες, ἀσχολοῦμαι μέ τούς ἀσθενεῖς μου μέχρι ἀργά τήν νύχτα. Κατά συνέπεια κανένας Ἐβραϊος δέν μπορεῖ νά ἔχη μία ἰδιαίτερη συνάντηση μαζί μου παρά μόνον τό Σάββατο. Τότε τό συμβούλιο μέ ἐπισκέπτεται μετά τήν πρωΐνη λειτουργία, καί τούς δίνω δδηγίες γιά δλη τήν ἑβδομάδα. Μελετοῦμε μαζί σχεδόν δλη τήν ήμέρα. Ἐτσι ἔξοντωτικά περνάει ἡ ζωή μου».

Μέσα σ' αύτήν τήν φοβερά ένεργητική ιδιωτική και έπαγγελματική ζωή του, τελειώνει τό «Σχόλιο ἐπί τῆς Mich-
na» πού έβραϊκά δνομάστηκε Maor, δηλαδή Φώτιση. Ἐπί-
σης τά δύο τεραστίας σημασίας ἔργα του, γιά τά δποῖα θά
μιλήσουμε άργοτερα, τήν Michneh Torah και τόν «Οδηγό
τῶν Περιπεπλεγμένων».

Προτοῦ προχωρήσω σ' αύτά τά έργα του, πρέπει νά προσθέσω κάτι γιά τά γράμματά του. 'Ο "Αραβας κυβερνήτης τῆς 'Υεμένης δργάνωσε μία Θρησκευτική Έκστρατεία ἐναντίον τῶν 'Εβραίων, δίνοντάς τους ως μόνη διέξοδο ἢ νά ἀσπαστοῦν τόν 'Ισλαμισμό ἢ τόν Θάνατο. Πολλοί βεβαίως ὑπέκυψαν καί ἀνάμεσα σ' αύτούς ξεπήδησε, βρίσκοντας εὐκαιρία τίς σκοτεινές μέρες πού ἐπικρατοῦσαν τότε, ἔνας ψευτο-Μεσσίας, δ ὁποῖος ἐκμεταλλευόμενος τήν ἀπελπισία τους κήρυττε τόν ἔρχομό τῆς Μεσσιανικῆς ἐποχῆς. 'Απελπισμένοι δι 'Εβραίοι τῆς 'Υεμένης στράφηκαν στόν Μαϊμονίδη δ ὁποῖος ἔγραψε τήν «Ἐπιστολή στήν 'Υεμένη» - Iggeret Teiman - καί ζήτησε νά μοιραστοῦν ἀντίγραφα σέ ὅλες τίς κοινότητες τῆς 'Υεμένης. Γραμμένη ἀπλά, προσιτή σέ όλους, ἀντρες, γυναικες, παιδιά, ἐπιστοῦσε τήν προσοχή τους σ' αύτήν τήν νέα ἐπίθεση τοῦ Χριστιανισμοῦ και τοῦ 'Ισλαμισμοῦ. Αύτές οι δοκιμασίες, ἔλεγε, ὡταν σταλμένες γιά νά δοκιμασσουν τούς 'Εβραίους και ὡταν πιό ἐπικίνδυνες από τά ξίφη και τή γοητεία τοῦ 'Ελλη-

νισμοῦ. "Έτσι δὲ ψευτο-Μεσσίας ἀπορρίφθηκε ἀπό δλους.
Ἡ ἐπίδραση τοῦ γράμματος ἦταν πολύ δυνατή. Καθώς δὲ
Μαϊμονίδης εἶχε συνηγορήσει ὑπέρ τους, καὶ τούς εἶχε ξε-
λαφρώσει λίγο ἀπό τούς βαρεῖς φόρους πού πλήρωναν, οἱ
"Υεμενῖτες, γεμάτοι εὐγνωμοσύνη, εἰσῆγαγαν στὸ Kaddish
μία προσευχή γιά τήν ζωή τοῦ δασκάλου τους Μωυσῆ
Μπέν Μαϊμόν.

Σέ ἔνα ἄλλο δημόσιο γράμμα του, σέ ἀντίθεση μέ τήν Ιδιωτική του ἀλληλογραφία, ἀπαντάει μέ ἐνόχληση σέ δρισμένες κατηγορίες πού ἔγιναν εἰς βάρος του. Τόν κατηγόρησαν ὅτι στήν Mishneh Torah ἀρνεῖται ἡ τουλάχιστον δέν ἀναφέρει τή Θεωρία τῆς προσωπικῆς ἢ μᾶλλον σωματικῆς ἀναστάσεως ἢ ὅποια ἦταν μέσα στά σημαντικά πιστεύω στούς ἑβραίους τῆς ἐποχῆς του. Πράγματι, ἵσως μία ἀντικειμενική ἔξεταση τοῦ ἔργου του νά δδηγῇ σ' αύτό τό συμπέρασμα. 'Ο Μαϊμονίδης διαμαρτύρεται ὅτι εἰσήγαγε τήν Θεωρία αύτή ώς 13η ἀρχή τῆς Ἰουδαϊκῆς Θρησκείας, ἀλλά στήν Mishneh Torah ἡ ἔμφαση δίνεται στήν ἀθανασία τῆς ψυχῆς καί ὅχι στήν ἀτομική σωματική ἀνάσταση. Γεγονός εἶναι πάντως, ὅτι ἡ Ιστορία τῆς ἀναστάσεως καί τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς δημιουργοῦσε φοβερές ἀντιθέσεις. Γιά τόν Μαϊμονίδη ἀνάσταση σήμαινε ἀθανασία τῆς ψυχῆς. Γράφει δέ σέ ἔνα γράμμα του τά ἔξης: «Ρωτῶ τόν ἀνόητο πού ἐπιμένει ὅτι ἡ ψυχή θά γυρίσῃ στό νεκρό σῶμα καί ὅτι προορίζονται γιά τό ιερό χῶμα τοῦ Ἰσραὴλ. Σέ ποιό σῶμα θά γυρίσῃ ἡ ψυχή; Ἐάν εἶναι τό σῶμα ἀπό τό ὅποιο ἀποσπάστηκε, αύτό πρό πολλού ἔγινε χῶρα καί σκουλήκια. Στό μέρος πού θάφτηκε ἡ χτίστηκε σπίτι, ἡ φύτρωσαν ἀμπέλια καί ἔχουν πρό πολλοῦ πλέον χαθεῖ τά ἔχνη τοῦ νεκροῦ; Ἐάν, δέ, ἡ ψυχή πρόκειται νά ὑπάρξη ξανά σέ ἄλλο σῶμα τό ὅποιο θά δημιουργήσῃ δ Θεός, τότε θά εἶναι ἔνας ἄλλος ἀνθρωπος, ἔνα νέο δημιούργημα. Πῶς μποροῦμε λοιπόν νά μιλήσουμε γιά ἀνάσταση, καί γιά ἀνταμοιβή τοῦ Θεοῦ, γιά ἔνα νέο ὅν πού δέν ἔχει ἀκόμη δημιουργήσει τίποτα;»

Πιθανόν ή διαμάχη νά μήν ξεκίνησε άπό προσωπικές
άντιπάθειες καί ζήλειες διότι ξεκίνησε άπό τήν 'Υεμένη καί
τήν Προβηγκία, ἐπαρχίες πού τόν ἔθαύμαζαν. Τό θέμα
πάντως κράτησε ἀρκετά καί γράφτηκαν πολλά γι' αὐτό.

► 'Ο Μαϊμονίδης ήταν διάσημος Εβραϊκός για τα γράμματα σώζονται. Δυναμικά και ζωντανά τα γράμματα αλλαζαν τόνο και πλησίαζαν άνάλογα τόν παραλήπτη τους. Άλλα προπαντός αλλάζουν τήν έντυπωση του αύστηρού και μοναχικού διανοούμενου πού έχουμε από τα ύποδιπτα έργα του. Μετά από χρόνια παραγωγικής δουλειᾶς και μελέτης, ώς κεφαλή της κοινότητος, όπου είσηγαγε πολλές καινοτομίες, διάσημος ήταν το 1204 σε ηλικία 70 χρονών. Τόν έθαψαν στούς Αγίους Τόπους. Ο θάνατός του ήταν ένα πένθος γενικό γιά τόν Εβραϊσμό, και διάφορος του στήν Τιβεριάδα είναι ως τίς μέρες μας τόπος προσκυνήματος. Στό Fostat κηρύχθηκε πένθος τριών ημερών από Εβραίους και Μωαμεθανούς.

‘Η ἐπιρροή τοῦ Μαϊμονίδη στήν μετάπειτα ἔξέλιξη τοῦ ‘Εβραϊσμοῦ εἶναι ἀνυπολόγιστη. Κανείς πνευματικός ἡγέτης τῶν ‘Εβραίων στήν μετά-Ταλμουδική ἐποχή δέν εἶχε ἐπιδράσει τόσο πολύ, τόσο τή δική του ὅσο καί τίς μετέπειτα γενηές. Παρ’ ὅλες τίς μεγάλες ἀντιθέσεις πού ξεσήκωσαν οἱ φιλοσοφικές του ἀπόψεις, τελικά ὅλοι τὸν ἀνέφεραν σάν πηγή ἐμπνεύσεως. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὅταν κατηγόρησαν ἔναν λογοτέχνη γιά τήν συμπάθειά του στήν ‘Ελληνική φιλοσοφία, ἀπάντησε ὅτι ἡ κυριώτερη πηγή του ἦταν ὁ Μαϊμονίδης, σάν αὐτό νά ἦταν ἀρκετό γιά νά τὸν ἀποδεχτοῦν.

Πιθανόν τό τεράστιο κῦρος του ώς μελετητή τῶν γραφῶν, ἔκανε δεκτές καί τίς φιλοσοφικές του ἀπόψεις ἀκόμη

καί σ' αύτούς πού τόν πολεμοῦσαν. Ή έποχή του ύπηρξε πολύ δογματική καί άμετακίνητη στίς άπόψεις της. Αναφέρω ένα παράδειγμα:

► Η θεωρία τῆς μή σωματικῆς ύπαρξεως τοῦ Θεοῦ, ἡ δοπία σήμερα εἶναι παραδεκτή ἀπό δλους, τότε ἦταν μία ἐπαναστατική θεωρία πού πρέσβευαν μόνον μερικοί στοχαστές καί φιλόσοφοι. Πολλά γράφηκαν γιά τήν δυναμική ἀντιμετώπιση τοῦ Θέματος ἀπό τόν Μαϊμονίδη. Χάρις σ' αὐτόν ἐνώθηκε τό θρησκευτικό δίδαγμα τῆς ἔβραικῆς θρησκείας μέ τό φιλόσοφικό.

Μιά ματιά τώρα στό ἔργο του: Τό «Σχόλιο ἐπί τῆς Mich-nā» ἔγραψε, δπως εἶδαμε, σέ ήλικια 23 χρονῶν. Άσχολεῖται μέ τήν ἡθική συμπεριφορά καί πρεσβεύει, ἀν τό τοποθετήσουμε μέ ἐλληνικό ρητό «τό πᾶν μέτρον ἄριστον». Ἀλλωστε ἡ ἀριστοτελική φιλόσοφία είχε ἐπηρεάσει βαθύτατα τόν Ἐβραϊο μελετητῆ, ὁ δοπίος ἔβρισκε δτι οι θεωρίες τῶν ραββίνων καί τῶν φιλοσόφων είχαν πολλά κοινά σημεῖα.

Στίς 13 θεωρίες τῆς πίστης ύπογράμμιζε ξανά τήν ἐνότητα καί πνευματικότητα τοῦ Θεοῦ, τῆς Θείας δίκης, τῆς ἐλεύθερης ἐκλογῆς τῆς πίστης μας καί τῆς αἰώνιας ἀλήθειας τῆς Thorah. «Η ψυχή, γράφει, δπως τό σῶμα μπορεῖ νά εἶναι υγιής ἡ ἄρρωστη. Εἶναι υγιής δταν τείνει πάντα πρός τό καλό. Καί εἶναι ἄρρωστη δταν ἐπιθυμῆ τό κακό. "Ετσι λοιπόν δσοι εἶναι πνευματικά ἀσθενεῖς φαντάζονται δτι τό κακό εἶναι καλό καί τό καλό κακό».

► Η «Mishneh Torah» εἶναι ένα ἔργο χωρισμένο σέ 14 τόμους καί δ κάθε τόμος ἀντιπροσωπεύει μία διαφορετική κατηγορία τῆς ἔβραικῆς νομοθεσίας. Στοιχειωθετεῖ συστηματικά τό Talmud δλόκληρο καί τήν χαλακιστική μετά-Talmoudikή λογοτεχνία. Εἶναι ἔργο γραμμένο στά ἔβραικά. Περιλαμβάνει ἐπίσης σκέψεις καί ἡθικούς κανόνες πού διδαξαν οι σοφοί μας, δπως ἐπίσης συζητήσεις σέ ἐπιστημονικά θέματα καί σπανίως προσωπικές φιλόσοφικές του τοποθετήσεις πού ἀνέπτυξε ἀργότερα ἐκτενέστερα στό μεγαλύτερο του ἔργο, τόν «Οδηγό τῶν Περιπεπλεγμένων». Πρόσεξε ἀφάνταστα νά ἐκθέση καί τοποθετήση σωστά τόν Ἰουδαϊκό νόμο χωρίς νά ἀναφέρη σχεδόν καθόλου τήν γνώμη του. Μέ πολλή ἐπιφύλαξη δίνει δικές του ἔξηγήσεις ἐκεῖ δπου τό Talmoud δέν προχωρεῖ ἀρκετά. Ακόμη καί δταν δέν συμφωνεῖ, γιατί ώς γιατρός έχει μία πιό σωστή καί πολλές φορές πιό ἔξελιγμένη στάση, λέει δτι δ νόμος πρέπει νά ἔφαρμόζεται. Στό μόνο πού εἶναι ἀνένδοτος εἶναι στίς μαγειεῖς καί στά δαιμόνια. Αφοῦ πιστά περιγράφει τόν Talmoudikό νόμο σχετικά μ' αύτό, προσθέτει: «Αύτά δλα εἶναι ψευτίες καί ὑποκρισίες καί δέν ταιριάζει στόν σύγχρονο Ἐβραϊκό λαό, πού εἶναι ἔξυπνος καί σοφός νά πιστεύει δτι εἶναι πραγματικά. "Ολα αύτά εἶναι γιά ἀνώριμους καί ἀμόρφωτους ἀνθρώπους».

Τό ἔργο ἔγινε εύρυτατα γνωστό καί μεταφράστηκε σέ πολλές γλῶσσες γιά Ἐβραίους ἄλλων χωρῶν. «Οπως ἦταν φυσικό ξεσήκωσε πολλές ἀντιδράσεις. Οι σοφοί φοβόνταν δτι οι σπουδαστές θά ἀπομακρύνονταν ἀπό τήν πηγή τῆς ἐμπνεύσεως, τό ἴδιο τό Talmoud. Ἐπίσης, τόν κατηγόρησαν δτι διάλεγε ἀνάμεσα στίς θεωρίες τῶν σοφῶν αύτές πού τοῦ ταίριαζαν περισσότερο καί δέν ἀνέφερε ποτέ βιβλιογραφικά σημειώματα γιά νά μποροῦν νά ἐλέγξουν τήν αὐθεντικότητα τῶν ἀπόψεων του. Σέ γράμματά του δ Μαϊμονίδης ἀπολογούμενος γράφει δτι σκοπός του δέν εἶναι ἡ ἀπομάκρυνση ἀπό τό Talmoud, ἄλλα δτι ἀπλοποίησή του, καί δτι δέν ἀναφέρει τίς πηγές του γιά λόγους συντομίας. Σκόπευε νά γράψη ένα ἔργο ἀναφέροντας τίς πηγές του, δνειρο πού δέν πραγματοποίησε ποτέ.

► Τό ἔργο «Mishneh Torah» γράφτηκε γιά τόν ἀνθρωπο πού πιστεύει, ἀκράδαντα ἀνάμεσα στίς ἀντιθέσεις τοῦ νό-

Παραδοσιακό πορτραίτο τοῦ Μαϊμονίδη ἀπό τόν «Thesaurus Antiquitatum Sacrarum», τοῦ Ugolini, Βενετία 1744.

μου καί τῆς φιλόσοφίας, καί σκοπός του είναι νά τοῦ διδάξῃ πῶς νά ζήση σύμφωνα μ' αύτόν τόν νόμο. Στόν «Οδηγό τῶν περιπεπλεγμένων», δπως μᾶς λέει καί τό δνομα, γράφει γι' αύτούς πού παραπαίουν ἀνάμεσα στίς τόσες πολλές θεωρίες, πού δ πίστη τους εἶναι ἀδύνατη καί μπερδεμένη. Γι' αύτούς πού μελετῶντας τήν φιλόσοφία βρέθηκαν χαμένοι μέσα στίς διφορούμενες ἔννοιες της. Μέ τήν βοήθεια τῆς γνώσης καί τῆς λογικῆς, προσπαθεῖ νά τούς δδηγήση ξανά στόν παραδοσιακό ἔβραισμό, γι' αύτό καί τά δύο ἔργα ἔχουν ἀντιθέσεις μεταξύ τους.

«Οταν πρόκειται, γράφει, διδάσκοντας μία ἀλήθεια, νά εύχαριστήσω ἔναν ἔξυπνο ἀνθρώπο καί νά δυσαρεστήσω ἔνα πλῆθος ἡλίθιους, χωρίς δισταγμό θά ἀπευθυνθῶ στόν ἔξυπνο ἀγνοῶντας τήν καταδίκη τῶν πολλῶν». Βασικό στό πλησίασμά του στούς ἀναγνῶστες του, ἦταν διαίρεσις τῶν ἀνθρώπων σέ δύο δμάδες. Μία «Elite» διανοουμένων πού, χρησιμοποιώντας τήν λογική τους μποροῦσαν νά ἀντιληφθοῦν μέ ἀποδεικτικά ἐπιχειρήματα, καί τά πλήθη πού, χρησιμοποιώντας τήν φαντασία καί τήν διαίσθησή τους, μποροῦσαν νά καταλάβουν μέ πειστικά ἐπιχειρήματα. «Ετσι καί τά ἔργα του χωρίζονται σέ δύο κατηγορίες. δ «Οδηγός τῶν περιπεπλεγμένων» φιλόσοφικό δύσκολο ἔργο, ἀπευθυνόταν στούς λίγους είδήμονες, ἐνώ τά ἄλλα ἔργα του ἦταν γιά τό πλατύ κοινό.

Ο Μαϊμονίδης ύπηρξε, κατά γενικήν δμολογίαν, δ πιό σημαντικός Ἐβραϊος φιλόσοφος τοῦ Μεσαίωνα καί δ «Οδηγός τῶν Περιπεπλεγμένων» εἶναι τό πιό σημαντικό ἔργο του. Στίς φιλόσοφικές του θέσεις δ Μαϊμονίδης ἦταν ἐπηρεασμένος ἀπό τήν Ἀριστοτελική φιλόσοφία καί ἦταν αύτός πού τοποθέτησε τήν Μεσαιωνική ἔβραική φιλόσοφία σέ μία σταθερή Ἀριστοτελική βάση. Ή δέ πολιτική του ἐπηρεαζόταν φανερά ἀπό τόν Πλάτωνα. Δέχεται τήν νεοπλατωνική θεωρία δτι τό κακό δέν εἶναι μία ἀρχή ἀνεξάρτητη, ἄλλα δλλον δτέρηση, δ ἀπουσία τοῦ καλοῦ. Ήταν ἀναγκασμένος, δπως πολλοί φιλόσοφοι, νά υιοθετήσῃ αύτήν τήν ἀποψη διότι διαφορετικά θά ἀρνιόταν τήν μοναδικότητα καί παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ. Υπάρχουν τρία είδη κακοῦ, ἔλεγε, φυσικές συμφορές δπως πλημμύρες καί σεισμοί πού δ ἀνθρώπος δέν μπορεῖ νά ἐλέγξῃ, κοινωνικές συμφορές δπως πόλεμοι, καί τέλος προσωπικές συμφορές δπως τά δισφορά ἀνθρώπινα ἐλαττώματα καί είναι πράγματα πού δ ἀνθρώπος μπορεῖ νά ἐλέγξῃ. Οι φυσικές συμφορές είναι επίσης απάνιες, ἀρα δ πλειονότης τῶν ονυμφορῶν στόν κόσμο προέρχονται ἀπό τόν ἴδιο τόν ανθρώπο καί μπορεῖ νά ἐπέλθη γιατροί μέ τήν κατάλληλη προπαίδεια. «Ἐπίσης ίσχυρίζοταν, ἐνάντια δ σ' αύτούς πού ἐπιμένουν δτι δ κόσμος είναι κακός, δτι κοιτάζοντας τόν πιό πλατιά καί

οῦχι στενά στίς προσωπικές έννοιες καί δυστυχίες, διότι σάν σύνολο εἶναι καλός.

Θεωρεῖται διότι φιλόσοφος πού προσπάθησε νά έναρμονίση τό δίδαγμα τῆς θρησκείας μέτις άρχες τῆς φιλοσοφίας.

“Οσο δημώς ήταν μεγάλος φιλόσοφος, ἄλλο τόσο ήταν καί πολύ καλός γιατρός. Διάβαζε σέτες Ἀραβικές μεταφράσεις ἔργα Ἑλλήνων γιατρῶν καί δίδασκε σέτες πολυάριθμους μαθητές μεταξύ τῶν δοπίων καί διάρχεις του Ἀβραάμ. Ξεχωρίζε τήν ιατρική σέτες τρία μέρη: Στήν προληπτική ιατρική, στήν θεραπεία τῶν ἀρρώστων καί στήν φροντίδα τῆς ἀνάρρωσης καθώς καί τῶν ἀναπήρων καί γέρων. Η ιατρική του, βασισμένη στόν Ἰπποκράτη εἶχε λογικές, ἐπιστημονικές βάσεις. Διαφωνοῦσε σφοδρά μέτις τά μάγια, τά βοτάνια καί τίς πρακτικές λαϊκές λύσεις. Ενθάρρυνε τούς μαθητές του στήν ἔρευνα καί στά πειράματα καί δημιούργησε τήν τυφλή παραδοχή τῶν κανόνων. Ο γιατρός ἔπρεπε νά γνωρίζει τήν γενική κατάσταση τοῦ ἀρρώστου γιά νά μπορεῖ νά διαγνωστεί καί νά γιατρέψει τήν εἰδική ἀρρώστια. πρᾶγμα παραδεκτό ως σήμερα.

Μελετοῦσε ἀστρολογία καί ἔγραψε καί δοκίμια για αὐτήν. Δέν ήθελε νά ἀφήσῃ τούς συγχρόνους του νά φαντάζονται διότι τά ἄστρα μποροῦσαν κατά κανέναν τρόπο νά ἐπηρεάζουν τήν ζωή τους. Προσπαθοῦσε πάντα σάν λογικός μελετητής πού ήταν νά ἐμψυχώνη τόν λαό χωρίς νά τόν σπρώχνη σέτες δεισιδαιμονίες.

«Ο Κύριος, ἔλεγε, ὑποσχέθηκε στόν πατέρα μας τόν Ἰακώβ διότι οἱ ἀπόγονοί του θά ἐπιζοῦσαν ἀπό τούς διῶκτες τους. Οἱ σοφοί μας μᾶς ἀπαγόρευαν νά μαντέψουμε πότε θά ἔρθη ὁ Μεσσίας διότι αὐτό ξυπνᾶ ψεύτικες ἐλπίδες. Κανεὶς θνητός δέν μπορεῖ νά τό μαντέψῃ μέτα ἀκρίβεια. Ο Θεός νά μᾶς ἀξιώσῃ νά δοῦμε τήν ἐπιστροφή τῶν ἔξορίστων. Νά διώξῃ τά σκοτάδια ἀπό τά μάτι μας καί τίς καρδιές μας. Εἰρήνη, εἰρήνη, καί πάλι εἰρήνη. AMEN».

PINA REBAK

Εἶναι ή Ιερουσαλήμ;...

Εἶναι ή δέν εἶναι ή Ιερουσαλήμ πρωτεύουσα τοῦ Ισραήλ; “Έκανε ή δέν έκανε γκάφα διότι πρόεδρος Κάρτερ; Τό διέψευσε ή δέν τό διέψευσε στή συνέχεια, διότι πραγματικά, ή Ιερουσαλήμ εἶναι πρωτεύουσα τοῦ κράτους τοῦ Ισραήλ. Άλλα ἔπειδη οἱ ἀμφισβητήσεις συνεχίζονται, ἃς δοῦμε πῶς ἔχει τό δόλο θέμα καί πού βασίζονται δοσοί ὑποστηρίζουν διότι ή Ιερουσαλήμ δέν εἶναι πρωτεύουσα τοῦ Ισραήλ. Υπάρχει μία ἀπόφαση τῶν «Ηνωμένων Έθνῶν», χρονολογούμενη ἀπό τό 1948, πού καθορίζει διότι ή Παλαιστίνη θά χωριστεῖ στά δύο κι διότι ή Ιερουσαλήμ θά εἶναι, στό ἔξης, «διεθνής πόλη». Άλλα αὐτό ίσχυει μόνο στά χαρτιά. Αύτό γράφουν τά λεξικά καί οι ἐγκυλοπαίδειες. Γιατί ή Ιερουσαλήμ εἶναι γιά τό Ισραήλ ή ἔπισημη πρωτεύουσα τοῦ κράτους. Έκεϊ μεταφέρθηκαν, τό 1950, ἀπό τό Τέλ Αβίβ, δλες οι κρατικές καί διοικητικές ύπηρεσίες. Στήν Ιερουσαλήμ εἶναι ή «Κνεσσέτ» (Βουλή), ή κατοικία τοῦ προέδρου καί τοῦ πρωθυπουργοῦ, τά ύπουργεια. Στήν Ιερουσαλήμ δίνουν τά διαπιστευτήριά τους στόν πρόεδρο τοῦ Ισραήλ οι πρέσβεις τῶν ξένων χωρῶν. Κι ὅπως, πολύ σωστά, τοποθέτησε τό θέμα Ισραηλινός διπλωμάτης: «Έσεις δέν θά συνεχίζατε νά λέτε πῶς πρωτεύουσα τῆς Ελλάδος εἶναι ή Αθήνα, ἀκόμη κι ἃν τά «Ηνωμένα Έθνη» ή κάποια ἄλλη κυβέρνηση, ἀποφάσιζαν πῶς πρωτεύουσά σας εἶναι τό Ναύπλιο;».

(«Καθημερινή» 19.4.78).

‘Από τή ζωή τῶν Κοινοτήτων

Μήνυμα γιά τά 30 χρόνια ἀπό τήν Ύδρυση τοῦ Κράτους τοῦ Ισραήλ

Μέ τήν εύκαιρία τῶν 30 χρόνων ἀπό τήν Ύδρυση τοῦ Κράτους τοῦ Ισραήλ διότι πρόεδρος τοῦ Κ.Ι.Σ. κ. Δ. Αλχανάτης ἔδωσε τό παρακάτω μήνυμα στήν Ισραηλινή τηλεόραση (σ' έκπομπή τοῦ κ. N. Μάτσα):

«Σᾶς στέλνω κάτω ἀπό τόν Ιερό Βράχο τῆς Ακρόπολης σάν πρόεδρος τοῦ Κεντρικοῦ Ισραηλιτικοῦ Συμβουλίου ἔναν ἐγκάρδιο χαιρετισμό γιά τήν Ήμέρα τῆς Ανεξαρτησίας πού μᾶς γεμίζει μέτο φῶς καί τά μηνύματά της. Αύτά τά μηνύματα ξεπερνοῦν τά σύνορα τοῦ Ισραήλ καί ἀποτελοῦν πανανθρώπινη διάσταση. Μιά διάσταση πού έρμηνεύεται μέτο βαθύ αισθήμα δλων τῶν λαῶν. Εἰρήνη».

Όμιλία στόν Σύνδεσμο Ελλάς - Ισραήλ στή Θεσσαλονίκη

Στήν 19 Απριλίου μέτο πρωτοβουλία τοῦ Συνδέσμου «Ελλάς - Ισραήλ» ἔδόθη, στήν αίθουσα τῆς Ισραηλιτικῆς Λέσχης, μέτο μεγάλη ἐπιτυχία η διμιλία τοῦ Υφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Β. Στογιάνου μέτο θέμα «Οι Μακκαβαῖοι».

Ἐπίδειξις Ισραηλινῆς μόδας

Τήν Τετάρτη, 5 Απριλίου, μέτο πρωτοβουλία τοῦ Συνδέσμου «Ελλάς - Ισραήλ» καί τῶν κυριῶν τῆς Ισραηλιτικῆς Κοινότητος Αθηνῶν, ἔγινε στό ξενοδοχεῖο «King George» ἐπίδειξη Υψηλῆς Ισραηλινῆς Ραπτικῆς.

Στήν ἐπίδειξη αὐτή ἐπεδείχθησαν ζέρσεϋ φορέμα-

τα (σύνολα και βραδυνά), βελούδινα φορέματα, φολκλορικές άμφιεσεις, gala και βραδυνά σύνολα, γοῦνες, δερμάτινα, μαγιό και ό,τι σχετικό με τήν έμφανση στήν πλάζ κ.ά.

‘Η έντυπωση άπό τήν έπιδειξη ήταν ότι οι δημιουργοί της ‘Υψηλής Ισραηλινής Μόδας προσάρμοσαν τίς δημιουργίες τους στίς άναγκες τής συγχρόνου γυναικάς: κομψότητα, άνεση, δμορφιά κι’ άπλοτητα.

Παράστασις φολκλορικῶν χορῶν

Μέ έπιτυχία δόθηκε ή παράστασις φολκλορικῶν χορῶν άπό συγκρότημα Ισραηλινῶν χορευτῶν - σπουδαστῶν τῆς Ακαδημίας Σωματικῆς Αγωγῆς τοῦ Ισραήλ.

Τήν πρόσκληση τοῦ συγκροτήματος έκανε ή Εβραϊκή Νεολαία Αθηνῶν, στά πλαίσια προγράμματος άλληλογνωριμίας Νεολαιῶν.

Έκδηλώσεις γιά τήν ‘Ημέρα Μνήμης καί τό Γιόρμ Αατσμαούτ

Τιμώντας τή μνήμη τῶν μαρτύρων τοῦ Ολοκαυτώματος οι Ισραηλιτικές Κοινότητες τίμησαν τίς έτήσιες ‘Ημέρες Μνήμης.

► Στήν Αθήνα, μέ πρωτοβουλία τῆς Ισραηλιτικῆς Κοινότητος Αθηνῶν, έγινε συγκέντρωση στό Εβραϊκό Νεκροταφεῖο μέ δημιλητή τόν Πρόεδρο τοῦ Συνδέσμου Ελλάς - Ισραήλ, Ναύαρχο έ.ά. Νικ. Σταθάκη.

► Η Εβραϊκή Νεολαία Αθηνῶν διωργάνωσε “Έκθεση Φωτογραφίας μέ ντοκουμέντα άπό τά στρατόπεδα συγκεντρώσεως, καθώς και προσωπικῶν άντικειμένων τῶν κρατουμένων, πού τά έγκαίνια έγιναν σέ είδική συγκέντρωση, όπου προβλήθηκε τό ντοκυμαντάρι ‘Ασμα Ασμάτων τοῦ Νέστορα Μάτσα και μίλησε δ. ίδιος.

► Σέ συγκέντρωση τῆς Μπενέ Μπερίτ μίλησε δ. κ. Μ. Έλυέζερ γιά τό Γιόρμ Αατσμαούτ.

‘Ομιλία τοῦ Δρ. Goldmann στό Εβραϊκό περίπτερο τοῦ ‘Αουσβίτς

Μιλώντας στής 17 Απριλίου 1978, δ. Dr Nahum Goldmann, Πρόεδρος - ίδρυτης τοῦ Παγκοσμίου Εβραϊκού Συνεδρίου, μέ τήν εύκαιρία τῶν έγκαινιών τοῦ Εβραϊκού περιπτέρου στό ‘Αουσβίτς, είπε μεταξύ άλλων και τά παρακάτω:

«Μέ βαθειά συγκίνηση βρίσκομαι πάλι έδω, προσκαλεσμένος νά μιλήσω γιά τό ιστορικό γεγονός πού είναι τά έγκαινια τοῦ Εβραϊκού περιπτέρου, άφιερωμένου στή μνήμη έκατομμυρίων Εβραίων, πού έξολοθρεύτηκαν άπό τούς Ναζί σ’ αύτό τό ίδιο μέρος...

“Αν καί τό περίπτερο άνεγέρθηκε καθυστερημένα, καμιά στιγμή δέν θά ήταν πιό κατάλληλη και μέ περισσότερη σημασία γιά τά έγκαινιά του, άπό τήν τωρινή στιγμή. Ζοῦμε σέ μιά περίοδο δημοσίου διάστημα, και είδικώτερα οι μή - Εβραίοι, άρχιζει νά ξεχνᾶ τά έγκλήματα και τήν τραγωδία τοῦ ναζισμοῦ, δταν νεο - ναζιστικά κινήματα άρχιζουν νά ξαπλώνονται σέ διάφορες χώρες και ύποτιθέμενοι «είδικοί» έχουν τό θράσος και τήν άναίδεια ν’ άρνοῦνται τήν έξολόθρευση έξι έκατομμυρίων Εβραίων...

Σέ μιά περίοδο δημοσίου διάστημα, η δημοκρατία και ή έλευθερία στήν πράξη καταδιώκονται σ’ δλες τίς ήπειρους και δημοσίου διάστημα σηκώνει πάλι τό κεφάλι σέ πολλές χώρες, αύτά τά έγκαινια τοῦ Εβραϊκού περιπτέρου τοῦ ‘Αουσβίτς, ή άναμνηση τοῦ πιό μεγάλου έγκλήματος πού διαπράχθηκε ποτέ στήν ιστορία, γιατί ώργανώθηκε μέ τρόπο έπιστημονικό και γιά νά έχει τήν μεγαλύτερη άποτελεσματικότητα, πρέπει νά θυμίσει σέ δλους τούς λαούς τής γῆς, έβραίους και μή έβραίους, σοσιαλιστικῶν και δημοκρατικῶν χωρῶν και άκόμα σέ αύτούς πού ζοῦν κάτω άπό καθεστώτα μισοδικτατορικά, δτι δ. άντισημιτισμός και τό μισος κατά τῶν άλλων λαῶν δέν περιορίζονται ποτέ σέ κάποιον και δέν μένουν περιωρισμένα ή άπομονωμένα και δην τούς έπιτραπεῖ νά άναπτυχθοῦν, είδικά σέ αύτή τή περίοδο τῶν άτομικῶν έξοπλισμῶν, γίνονται κίνδυνος γιά τήν έπιβίωση τῆς άνθρωπότητος και τοῦ πολιτισμοῦ μας».

ΧΡΟΝΙΚΑ

Μηνιαίον δργανον τοῦ Κεντρικοῦ Ισραηλιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ελλάδος

Γραφεία: Πειραιῶς 46, Αθῆναι (106) - Τηλέφ. 52.29.153

‘Υπεύθυνος συμφώνως τῷ νόμῳ: Ο Πρόεδρος τοῦ Κ.Ι.Σ. Δανιήλ Αλχανάτης (Πειραιῶς 46 - Αθῆναι)

‘Επιμέλεια έκδόσεως: Νίκος Τσαπίδης, μέλος τῆς Ένωσεως Συντακτῶν Περιοδικοῦ Τύπου.

‘Υπεύθυνος φωτοσυνθέσεως: Κατσαούνης ΕΠΕ, Σπ. Δοντά 10, Αθῆναι

ΤΕΥΧΟΣ 9 ● ΜΑΪΟΣ 1978 ● ΙΓΙΑΡ 5738

עַץ חַיִם הִיא

Δένδρον ζωῆς εἶναι ἡ Τορά...

(Παροιμ. 3:18)